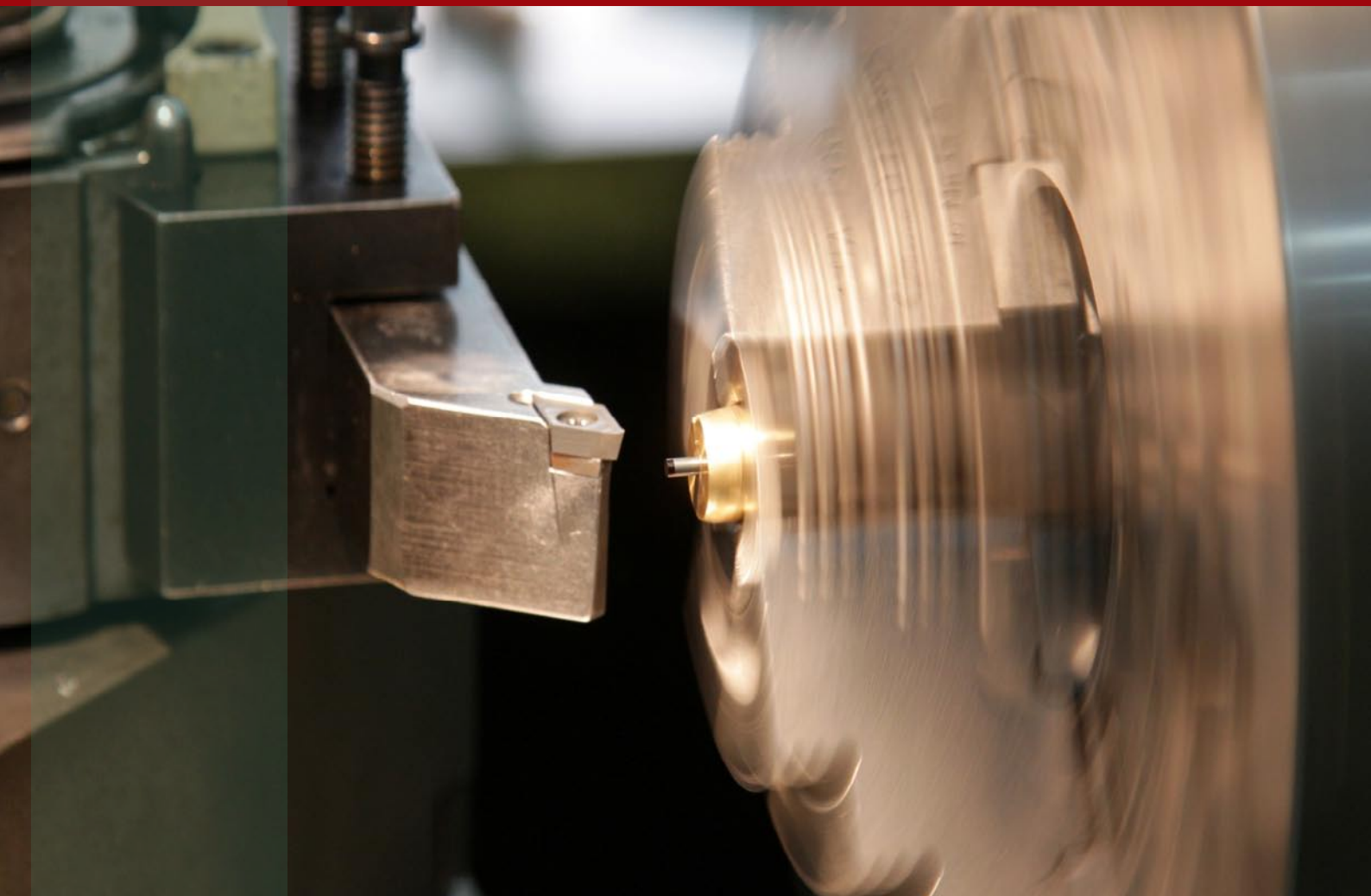

Broj 121 Godina XIII 15. juni/lipanj 2013.

GLASNIK

ISSN 1840-0310

UMEI – Retroaktivni prikaz rada Udruženja metalske i elektro industrije FBiH pri P/GKFBiH od formiranja do danas

VLADA MORA PONUDITI OPTIMALNA RJEŠENJA ZA RAZVOJ PRIVREDE

Drvni sektor

Za povećanje prihoda okrenuti se finalnoj proizvodnji

PRIVREDNA/GOSPODARSKA KOMORA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

CHAMBER OF ECONOMY OF THE FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Godišnja Skupština Privredne komore F BiH

Likvidnost gospodarstva mora se povećati

Godišnja Skupština Privredne/Gospodarske komore Federacije BiH održana je 8. 5. 2013. godine u Mostaru

Na ovoj sjednici razmatrani su i usvojeni Izvještaji o radu Komore u poslovnoj 2012. godini, te godišnji Program rada i Finansijski plan za 2013. godinu.

Rasprava se fokusirala na aktuelno stanje u privredi i društvu i posljedicama koje bi zbog negativnih trendova mogle ozbiljno ugroziti temelje sistema.

Pored zastupnika, radu su prisustvovali i predstavnici federalnih ministarstava prometa i komunikacija i energije, rudarstva i industrije.

Predsjednik P/GKFBiH Jago Lasić u svom izlaganju fokusirao se na stanje u realnom sektoru u FBiH i u BiH i prezentirao statističke podatke koji u tom razdoblju ukazuju na pad zaposlenosti, plaća i drugih pokazatelja na tržištu rada.

- Gospodarska komora FBiH će se u narednom periodu zalagati za povećavanje likvidnosti domaćeg gospodarstva, jer je broj blokiranih firmi dosegao 37.953, a broj blokiranih računa, to znači da pojedine firme imaju dva ili više blokiranih računa, se povećao na 62.140. S te strane, mi kao Komora ćemo nastojati da se što prije na razini države uredi Zakon o izmirenju novčanih potraživanja. Što se tiče Zakona o plaćanjima, mi smo zakon uskladili sa Europskom direktivom 2011. godine, gdje su sve zemlje Europske unije bile dužne do 16. 2. ove godine u svoja nacionalna zakonodavstva ugraditi maksimalni rok plaćanja od 60 dana, s tim da javne službe sve svoje dugove moraju izmiriti do 30 dana. U BiH je ovo vrlo teško primijeniti, ali postupno mislim da bi u sljedećoj godini mogli doći otprilike na 60 dana plaćanja.

Drugo na čemu ćemo još inzistirati u ovoj godini jeste da se tarifni aneksi, tarifne kvote preurede. Mi danas imamo samo dvije vrste, šećer i meso u tarifnim kvotama, dok najveći izvoz imamo u industriji, a koja nije oslobođena, nije uvrštena u tarifne kvote, pa tako npr. imamo uvoz gline 250.000 tona, koju ako se uvozi izvan područja CEFTE ili Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju plaća se 5 - 6%, pa kad se uzme samo glinicu, dođe se do iznosa od 10.500.000 američkih dolara.

Predsjednik Lasić je naglasio i da će inzistiranje na povećanju deviznih rezervi BiH također biti jedan od prioriteta.

- Devizne rezerve u zadnjih šest godina nisu se pomjerile 2% gore ili dolje, a imamo na snazi „currency board“ – koliko imamo deviznih rezervi toliko možemo imati novca u opticaju. To znači da bi u ovom momentu, ako ćemo se riješiti vanjskog duga, morali povećati devizne rezerve za nekih dvije milijarde eura, tako da bi se iz toga kroz povećanu potrošnju namirili, ili ići u vanjska zaduženja. S te strane mislim da će se tu morati umiješati i zvanična državna politika i Centralna banka BiH, a i komore.

Poseban osvrt je dao na prijedlog Zakona o porezu na dobit, sa jasnim stavom da se izbaciti iz procedure donošenja, te je pojasnio da se postiglo da se sa 30% spustiti na 10% da bi privukli ino investicije.

- Sad se sva rasterećenja odjedanput stavljaju izvan zakona, što je neprihvatljivo u momentu kad nam treba svaki fening strane investicije, zaključio je u izlaganju predsjednik Lasić.

MAJ U ZNAKU SBF-a

UVODNIK

Cijenjeni privrednici i poslovni partneri,

novi izdanje časopisa Glasnik Privredne/Gospodarske komore FBiH donosi vam brojne i zanimljive informacije i aktuelne teme iz bh. privrede.

Kako smo najavili u prethodnom izdanju Glasnika, u Sarajevu je 17. maja održan četvrti Sarajevo Biznis Forum. Više detalja sa ove, sada već tradicionalne međunarodne konferencije donosimo u ovom broju Glasnika.

Mjesec maj su obilježile i intenzivne sajamske aktivnosti bh. privrednika. Donosimo vam i dio sadržaja sa Novosadskog sajma i Foruma i sajma halal industrije u Sarajevu.

U kontekstu glavne teme ovog broja časopisa, dajemo stručni osvrt na rad Udruženja metalske i elektro industrije FBiH Privredne/Gospodarske komore FBiH.

Iz Sektora drvne industrije predstavljamo vam statističke pokazatelje i dio analize ovog Sektora kao bitnog ekonomskog faktora u BiH.

Također vam donosimo i više informacija o okruglom stolu o tehničkom zakonodavstvu u BiH u drvnom sektoru.

U sklopu programskih aktivnosti Privredna komora Fede-

racije BiH je ozvaničila učešće u realizaciji projekta «Prilika plus» i izuzetno važnom projektu WEB, u okviru kojeg je u Banjoj Luci održan Prvi okrugli sto « Zakonsko okruženje kao preduslov razvoja informacionog društva».

Pred početak ljetne turističke sezone prezentirano vam i dio pravila EU na granicama, posebno sa Republikom Hrvatskom, koja je za mnoge bh. građane najprihvatljivija turistička destinacija. Na stranicama koje slijede, donosimo vam dio atraktivnih mogućnosti za razvoj domaćeg turizma i svaka-ko statističke pokazatelje kretanja turista u BiH za prvo tromjesečje 2013. godine.

Na stranicama koje slijede dajemo i druge interesantne sadržaje.

Gost Glasnika je gosp. Đemal Terzo, direktor kompanije "Instruments" d.o.o. Sarajevo.

Hvala vam na ukazanom povjerenju i saradnji.

POTPREDSJEDNIK P/GKFBiH

Avdo Rapa

IMPRESUM

GLASNIK

GLASNIK
Privredne/gospodarske komore
Federacije Bosne i Hercegovine
Godina XIII
Juni/lipanj 2013.

Adresa:
Privredna/Gospodarska komora
Federacije Bosne i Hercegovine
- za Glasnik-
Branislava Đurđeva 10/IV
71000 Sarajevo
Kontakt: info@kfbih.com

Telefoni:
033/566 300, 217 782
Faks: 033/217 783
www.kfbih.com

Priprema:
Poslovni glasnik d.o.o. Sarajevo
Marka Marulića 2
71000 Sarajevo
033 710 340
Poslovniglasniksarajevo@bih.net.ba

Prilika Plus

Ulaganjem u ljude do veće konkurentnosti

Projekat „PrilikaPlus“

Ozvaničeno učešće Federalne komore

Dana 21.05.2013. godine potpisan je ugovor između Privredne/Gospodarske komore FBiH i Republičke agencije za razvoj malih i srednjih preduzeća, kojim se definišu uloge i zadaci u implementaciji projekta „Prijedlog sistemskog rješenja za procjenu potreba za kompetencijama i izradu profila radnih mjesta“. Ovaj projekt ima za cilj izgradnju sistemskog pristupa za neformalno obrazovanje odraslih osoba za nedostajuća zanimanja i vještine u industrijama u BiH sa najvećim potencijalom za zapošljavanje. Projekt se fokusirao na šest industrijskih sektora, u kojima je istraživanjem ustanovljen nesklad između potražnje za industrijskim zanimanjima od strane poslodavaca i ponude aktivne radne snage sa vještinama i kompetencijama stečenim kroz formalno obrazovanje. Istraživanjem je ustanovljeno i da je na tržištu veoma malo pružatelja usluga neformalnog obrazovanja prema specifičnim potrebama poslodavaca u industrijskim sektorima u BiH.

Program „PrilikaPlus“ je do sada izgradio mrežu od osam trening centara za različita industrijska zanimanja u BiH. Ovi centri su početkom 2013. god. upisali prve polaznike, a očekuje se da će do kraja 2013. najmanje 300 osoba proći različite programe obuke za industrijska zanimanja prema potrebama kompanija u BiH. Isto tako, projekt je do sada izradio 10 programa obuke prema po-

trebama poslodavaca, u skladu s kojima će trening centri obučavati polaznike.

Potpisanim ugovorom P/GKFBiH će izgraditi kapacitete da samostalno:

- Provođi identifikaciju i utvrđivanje liste prioriteta potrebnih kadrova, te znanja i vještina u sektorima privrede koji imaju potencijal rasta i zapošljavanja;

- Izradi radne profile za identifikovana prioritetna znanja i vještine, te upravlja procesom razvojem testnih instrumenata;

- Upravlja procesom izrade nastavnih planova i programa, i organizira i upravlja procesom testiranja i certificiranja polaznika.

Pored P/GKFBiH, „PrilikaPlus“ će potpisati ugovore o zajedničkoj realizaciji aktivnosti iz područja neformalnog obrazovanja za potrebe industrije i sa privrednim komorama Hercegovačko-neratvanskog kantona, Kantona Sarajevo i Unsko-sanskog kantona, kao i sa Privrednom komorom Republike Srpske.

Program „PrilikaPlus“ je podržan od strane Švicarske agencije za razvoj i saradnju (SDC). Više informacija možete dobiti na web stranici: www.prilikaplus.ba.

Emir Pašić dipl.ecc
e.pasic@kfbih.com

Dijelovi obraćanja Marthe Schultz, zamjenice predsjednika Eurochambresa

Komore su vizionari ekonomskog razvoja

Jake komore garantuju ekonomsku dobrobit privrede u evropskom okruženju. Brojne su prednosti javnopravnih komora u odnosu na one sa dobrovoljnim članstvom

Prenosimo vam dijelove obraćanja Marthe Schultz, zamjenice predsjednika Eurochambresa i potpredsjednice Savezne privredne komore Austrije, upriličenog prilikom posjete Privrednoj komori Crne Gore, a koje se odnosi na ulogu i viziju komorskog sistema u EU. Jake i uspješne komore kako na nacionalnom tako i na evropskom nivou, po njenom mišljenju, garantuju ekonomsku dobrobit privrede u evropskom okruženju i imaju bitne uloge u razvoju preduzeća.

- Svake godine oko 1,3 miliona preduzeća dobija podršku prilikom osnivanja, 2,6 miliona zaposlenih se obučava u komorama, i izdaju 4,5 miliona dokumenata iz oblasti spoljnotrgovinskog poslovanja. Nedavno su pojačane aktivnosti u oblasti inovacija - godišnje oko 250.000 preduzeća dobija podršku, dok u oblasti energetske efikasnosti već oko 200.000 preduzeća uživa pomoć, objasnila je Schultz.

Smatra da se samo iz ovih, kako kaže, impresivnih brojki i navedenih tema jasno može vidjeti da komore nisu

samo pružaoci usluga preduzećima, već i „vizionari ekonomskog razvoja jednog regiona, zemlje, a time i pravi menadžeri promjena”.

Brojne su prednosti javnopravnih privrednih komora – čiji je rad regulisan zakonom – u odnosu na privatne, zasnovane na dobrovoljnom članstvu, ocjenjuje predstavnicica Eurochambresa, a to se vidi i na primjerima austrijske i još sedam evropskih komora.

- Javnopravne komore su vjerodostojnije, jer moraju da zastupaju interese svih preduzeća i sektora jedne zemlje, pri tome je ravnoteža interesa između različitih sektora često potrebna. Primarno se zastupaju srednjoročni i dugoročni interesi, a ne želje pojedinačnih kompanija, koje često možda imaju kratkoročne interese.

Na taj način i interesi malih i srednjih preduzeća - bez obzira na finansijsku snagu - mogu biti artikulisani. Balansirajući interese i srednjoročne i dugoročne ciljeve javnopravne komore često su partneri vlade u provođenju specifičnih zadataka, koji mogu biti obavljani na ekonomičniji način nego od strane države: edukacija i usavršavanje preduzeća i njihovih zaposlenih, vođenje trgovinskog registra, unapređenje spoljne trgovine, pomoć pri osnivanju i prenosu preduzeća, podsticanje inovacija odnosno potražnja za partnerima u zemlji i inostranstvu, rekla je Schultz.

Navela je i neka loša iskustva zemalja srednje i istočne Evrope koje su „privatizovale“ komore, kod kojih je stepen reprezentativnosti smanjen na 15 do 20% preduzetnika, ekspertiza opala, zbog troškova nije obezbijeđeno snažno predstavljanje u EU, pa ni nacionalni ekonomski interesi nisu mogli biti artikulisani.

- Komore sa dobrovoljnim članstvom imaju jedan primarni cilj: da osiguraju svoju finansijsku osnovu i zbog toga se servisne usluge prodaju direktno preduzeću. Zastupanje interesa - posebno na evropskom nivou - nije na „prodaju“ i zbog toga biva izbrisano iz spiska aktivnosti - na štetu domaće privrede i zemlje, smatra Schultz.

Potpredsjednica austrijske Komore je predstavila ekonomiju te zemlje, koja duže od dvije decenije bilježi viši nivo rasta od Njemačke i Švajcarske, te je u EU je označena „primjerom najbolje prakse“.

Austrijski model dualnog obrazovanja i garancije za poslužavanje mladih je od predsjednika Komisije Baroza predložen kao najbolji model za cijelu Evropu, rekla je, između ostalog, Schultz. Kao glavni faktor ekonomskog blagostanja Austrije, treće najbogatije zemlje u EU, ona navodi socijalno partnerstvo između njihovog Saveza sindikata, Radničke komore, Privredne komore i Poljoprivredne komore.

(Glasnik PK Crne Gore)

*Pripremio: Emir Pašić dipl.ecc
e.pasic@kfbih.com*

Završen četvrti Sarajevo biznis forum

U fokusu konferencija „Modeli rasta i lekcije za jugoistočnu Evropu“

U petak, 17. maja počela je i završila četvrta međunarodna investicijska konferencija Sarajevo biznis forum 2013. Konferenciji je prisustvovalo oko 500 učesnika iz više od 30 zemalja svijeta

U fokusu četvrtog foruma bila je konferencija „Modeli rasta i lekcije za jugoistočnu Evropu“, te diskusije o uspješnim modelima rasta i razvoja, predstavljanim kroz iskustva Turske, Slovenije i Malezije, kao i prezentacije najboljih svjetskih praksi u oblasti poljoprivrede, infrastrukture, energije i turizma, koje bi se mogle iskoristiti u strategijama razvoja BiH i zemalja regiona.

Konferenciju je otvorio Amer Bukvić, direktor BBI banke, a prigodnim govorom prisutnima se obratio i Bakir Izetbegović, član Predsjedništva BiH, kazavši kako za BiH, ali i regiju dolaze bolja vremena i prilike za ekonomski obrat. On je naglasio i da BiH ide prema mirnijim političkim vodama, što je prilika za ekonomski progres, te istakao da je uloga Vlade da ukloni administrativne prepreke koje koče intenzivnije investicije u našu zemlju.

Šta iz iskustava Turske, Slovenije, Malezije i Ujedinjenih Arapskih Emirata može naučiti BiH, kroz svoje kratke prezentacije, kazali su Mahatir Mohammad, bivši premijer Malezije, Danilo Turk, bivši predsjednik Slovenije, Ali Babacan, zamjenik premijera Turske, te Obaid Humaid Al-Tayeb, državni ministar finansija Ujedinjenih Arapskih Emirata. Vjerovatno ciljano, organizatori foruma su za uvodničare pozvali predstavnike zemalja koje imaju nekoliko dodirnih tačaka sa BiH. Sve one su, uglavnom, prošle kroz brojne reforme u obrazovanju, zdravstvu, poslovnom okruženju, bankarskom sektoru, razvoju industrije, tržištu rada, privatizaciju javnog sektora i mnoge druge reforme

sa kojima se treba suočiti i BiH, kako bi krenula putem ekonomskog razvoja i prosperiteta.

Tokom svog obraćanja, na zatvaranju konferencije, Zlat-

ko Lagumdžija, zamjenik predsjedavajućeg Vijeća ministara i ministar vanjskih poslova BiH, istakao je značaj Forumu kao konferencije koja pruža mogućnost ulaska stranih investicija u našu zemlju, te pruža priliku za direktan kontakt investitora sa lokalnim privrednicima. On je, također, kazao da BiH treba da se pozabavi propitivanjem znanja i stereotipa, te kroz kritičko razmišljanje kreira bolji poslovni ambijent i otvori vrata novim investicijama. Ipak, podcrtao je Lagumdžija, najbolji promotori BiH su domaći, lokalni investitori. Posebno je naglasio da kao lekciju iz iskustava ovih zemalja trebamo naučiti vjerovati jedni drugima i biti ujedinjeni u ciljevima razvoja u svim segmentima.

- **Uloga Vlade nije da bude u biznisu, nego da ujedinjuje naše razlike i na taj način stvara okruženje pogodno za razvijanje biznisa**, kazao je Lagumdžija na kraju.

(M.Č.K.)

GEM BiH: Objavljen izvještaj o stanju poduzetništva za 2012. godinu

Ohrabriti ljude da krenu u vlastite poduzetničke poduhvate

U organizaciji Centra za razvoj poduzetništva iz Tuzle, u Sarajevu je održana promocija BiH GEM (Global Entrepreneurship Monitor) izvještaja o stanju poduzetništva za 2012. godinu pod nazivom "Poduzetničkim obrazovanjem do (samo)zapošljavanja mladih".

Profesor na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu i recenzent izvještaja GEM BiH 2012. Aziz Šunje rekao je da je pri izradi izvještaja korištena najreferentnija metodologija za ocjenu stanja poduzetništva u Bosni i Hercegovini te da nema dvojbe da ovaj izvještaj na validan način identificira stanje poduzetništva u našoj zemlji i jasno definira u kojem smjeru treba djelovati da bi se ono podiglo na viši nivo.

Prema njegovom mišljenju, potrebno je djelovati radi razvoja infrastrukture, a puno bitnije je mijenjanje mentalnog sklopa da bi se ljudi odvažili da krenu u vlastite poduzetničke poduhvate.

- Mi na Ekonomskom fakultetu u Sarajevu se trudimo da, kroz nastavni plan i program i Centar za razvoj poduzetništva, motiviramo studente da artikuliraju vlastite poslovne ideje. Biti poduzetnik je vrlo zahtjevno i traži puno pretpostavki, i prije svega je stanje duha, ali on ne može biti prepušten sam sebi i zato je potrebna odgovarajuća infrastruktura, kazao je Šunje.

Direktor Oxfama za Italiju Sorinel Ghetau pojasnio je da ta organizacija djeluje u 94 zemlje svijeta na rješavanju problema siromaštva.

- Oxfam Italija već više od 10 godina radi u području malog i srednjeg poduzetništva u Bosni i Hercegovini i drugim zemljama jugoistočne Evrope, s posebnim fokusom na mlade ljude i žene. Poređenja radi, u Italiji je 38,5 posto mladih nezaposleno, a 2,4 miliona mladih od 15 do 29 godina niti radi niti se školuju i to su izgubljene generacije", pojasnio je Ghetau.

Dodao je da će oni u ovom dijelu Evrope pomagati organizacijama koje se bave sektorom malog i srednjeg poduzetništva, za šta su im potrebne dobre analize poput izvještaja koji je prezentiran na ovoj promociji.

Rukovodilac švicarskog programa zapošljavanja mladih (YEP) Mike Chambers rekao je da taj program ima elemente koji promoviraju i podržavaju poduzetništvo među mladima.

- U Velikoj Britaniji sam bio direktor Fonda princa Charlesa za poduzetništvo koji je nudio brojne inicijative za razvoj poduzetništva među tamošnjim mladim ljudima u lošoj socijalnoj situaciji. Finansirali smo njihove ideje iznosima koji su često bili manji od 4.000 eura, ali mladi mogu biti vrlo kreativni kad im se pruži prilika i oko 70 posto njihovih poslova se pokazalo održivim, tvrdi Chambers.

Dodao je da su neki od njih uspjeli proširiti svoje biznise i zaposliti nove radnike, uglavnom mlade ljude, a da su neki čak postali i milioneri.

BH GEM izvještaj za 2012.godinu u elektronskoj formi možete preuzeti na www.cerpod-tuzla.org

(FENA)

16.05.2013. godine u Područnoj privrednoj komori Banja Luka organiziran je prvi okrugli sto u sklopu projekta WeB – “We Enforce Businesses” (“Mi smo podrška poslovanju”)

Okrugli sto organiziran je kako bi se razmotrio uticaj zakonske regulative na preduzeća iz sektora informaciono-komunikacionih tehnologija (IKT) i primjenu IKT u poslovanju. Projekat WeB, u sklopu kojeg je održan ovaj događaj, pokrenut je sa ciljem jačanja kapaciteta privrednih komora u Bosni i Hercegovini i pružanja podrške firmama iz domena IKT.

Nakon predstavljanja WeB projekta i aktivnosti koje su realizirane odnosno predviđene za 2013. godinu, učesnicima okruglog stola obratili su se Srđan Rajčević, direktor Agencije za informaciono društvo Republike Srpske (AIDRS) i Predrag Duduković, predstavnik Udruženja ekonomista RS “SWOT”. U svom izlaganju, gospodin Rajčević govorio je o direktivima EU iz predmetne oblasti,

kao i zakonskim propisima koji su usvojeni na nivou BiH i RS. Također je predstavio AIDRS i njene aktivnosti na stvaranju infrastrukture za funkcionisanje E-Vlade. Naglasio je da bi privrednici preko svojih asocijacija, pa i putem ovog okruglog stola trebali ukazati na ključne prepreke većoj primjeni IKT u poslovanju.

Gospodin Duduković posvetio je svoje izlaganje trenutnom stanju primjene IKT u privredi i brojnim prednostima koje IKT donose kompanijama. Poseban naglasak stavio je na nepostojanje validnog elektronskog potpisa, koji bi uveliko omogućio primjenu IKT, između ostalog, i za poslove administracije i registracije.

U drugom dijelu Okruglog stola prisutni predstavnici institucija, komora i IKT kompanija učestvovali su u raspravi na temu pravne regulative, potrebe razvoja projekta E-Vlada i uspostavljanja certifikacionih tijela koja bi omogućila korištenje elektronskih potpisa.

Ovo je bila prilika da IKT kompanije pokrenu određena pitanja i predstave svoje probleme u poslovanju, što će svakako biti tema i narednih okruglih stolova. U okviru projekta planirano je održavanje ukupno četiri okrugla stola – u Banjoj Luci, Bihaću, Sarajevu i Dobroju – s ciljem da se okupe IKT kompanije, IT konsultanti, predstavnici organa vlasti, regionalni partne-

ri i drugi učesnici koji će dati doprinos unapređenju položaja IKT kompanija, podršci MSP za primjenu elektronskog poslovanja, te poboljšanju dijaloga između organa vlasti i odgovarajućih udruženja u privrednim komorama BiH.

Planirano je da se nakon održanih okruglih stolova pripreme inicijative vezane za poteškoće sa kojima se susreću IKT firme, predlože izmjene zakonskih propisa i ponude rješenja koja bi jačala konkurentnost privrede i stabilizirala ekonomski sektor.

Projekat WeB sufinansira Evropska unija iz sredstava IPA fondova. U njegovoj realizaciji učestvuje 16 privred-

nih komora sa područja BiH, a Privredna/Gospodarska komora FBiH jedna je od 5 partnera na projektu. WeB projekat će trajati 2 godine i namjera je da se kroz aktivnosti pruži podrška ne samo IKT kompanijama, nego i svim članicama komora koje žele da unaprijede svoje poslovanje intenzivnijom primjenom IKT.

Aida Kalajdzisalihović (a.kalajdzisalihovic@kfbih.com)

Ovaj projekat finansira Evropska unija

Sadržaj ovog članka je isključiva odgovornost Privredne/Gospodarske komore FBiH i ni u kom slučaju ne predstavlja stanovište Evropske Unije

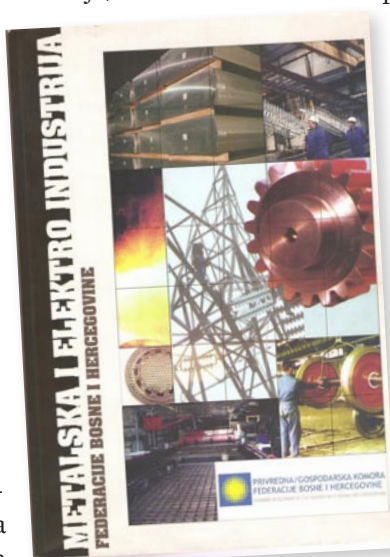
Vlada mora ponuditi optimalna rješenja za razvoj privrede

Svake godine se donosi sve manje zakona, a i oni koji se donesu su uglavnom na štetu privrede

UMEI (Udruženje metalske i elektro industrije) osnovan je juna 2002. godine pri Privrednoj/Gospodarskoj komori FBiH sa zadatkom da okupi privredne subjekte iz oblasti proizvodnje metala i metalnih proizvoda, proizvodnje mašina i uređaja, proizvodnje električne i optičke opreme i proizvodnje saobraćajnih sredstava. Udruženje broji šest sekcija i to Livarski proizvodi, Procesa oprema i montažerski poslovi, Žica i proizvodi od žice, Auto dijelovi i komponente, Kućanski aparati i Električni uređaji.

Udruženje je formirano s ciljem da pokreće inicijative i predlaže mjere ekonomske politike, a sve u svrhu unapređenja svog rada i poslovanja, usklađivanja svojih

posebnih interesa sa zajedničkim interesima svih subjekata u Udruženju i sa općim interesima privrede na jedinstvenom tržištu i privrednom prostoru. UMEI je svoje aktivnosti usmjeravao i usmjerava na ostvarenje saradnje sa članovima na prikupljanju informacija vezanih za problematiku poslovanja, u cilju stvaranja boljih ambijentalnih uslova privređivanja, predlaganje mjera za olakšice u poslovanju članova Udruženja, suradnju sa nadležnim državnim i federalnim organima na pripremi i donošenju zakona i drugih propisa i mjera ekonomske politike koji se tiču poslovanja članova Udruženja, pripremanje i plasiranje poslovnih informacija članovima Udruženja, pružanje usluga u posebnim uslovima, priprema, koordinira-

nje i realizacija programa obnove i razvoja i sl.

Septembra 2003. godine UMEI je objavio dokument „Strateški pravci razvoja sektora MEI“, nastao iz potrebe najšireg kruga privrednih subjekata i čiji su autori iskusni prvrednici UMEI, sa koordinatoricom na čelu mr. Nafijom Šehić – Mušić. Ova strategija uslijedila je kao potreba i odgovor na Strategiju borbe protiv siromaštva, koja je tada bila u fazi izrade, a uopće nije tretirala proizvodnju i preradu metala. Namjera je bila da

se predoči objektivno stanje, značaj i mogućnosti, te vizija budućeg razvoja ovog segmenta industrije. Strateški pravci su općeprihvaćeni tako da su postali sastavni dio Globalne strategije razvoja BiH u okviru Vijeća ministara BiH.

Kako je na posljednjoj održanoj sjednici Odbora, u maju ove godine, kazao Ramo Buđevac, predsjednik UMEI, Udruženje je nastalo kao potreba da se u postratnom periodu FBiH industrija definira na adekvatan i primjeren način u sklopu raznih strategija razvoja koje su rađene. Nijedna, međutim, nije tretirala industriju kao dio privrednog sistema koji stvara novu vrijednost. Prema njegovim riječima, Međunarodna zajednica se zalagala za koncepciju stvaranja malih i srednjih kompanija koje će se baviti biznisom za čije pokretanje nisu potrebna značajnija sredstva, kao što su usluge, servisi, zdrava hrana, turizam, poljoprivreda i dr.

Buđevac je tokom izlaganja istaknuo i posebno podcrtao značajan doprinos radu Udruženja direktorice Sektora MEI, Nafije Šehić-Mušić, sa kojom je kao predsjednik Udruženja imao izuzetnu saradnju i koja je u periodu obnašanja funkcije direktorice sektora učestvovala i koordinirala u izradi nekoliko bitnih dokumenata za ovaj sektor.

Buđevac je također istakao da je u proteklom periodu Odbor UMEI imao veoma dobru saradnju sa institucijama BiH i FBiH, a naročito sa Vladom FBiH, te ostalim komorama u BiH, kao i Sindikatom metalaca FBiH.

Aktuelnosti u sektoru metala i elektroindustriji BiH

Sektor metala jedan je od najvećih izvoznika iz BiH, a vodeći izvozni proizvod ovog sektora su metali, odnosno aluminij i čelik, a proizvodi od metala također imaju značajan razvojni potencijal. Direktorica sektora MEI Nafija Šehić – Mušić, kazala je da, prema dosadašnjim pokazateljima, strukturu ovog sektora određuju proizvodnja metala i metalnih proizvoda, proizvodnja mašina i uređaja, te proizvodnja saobraćajnih sredstava, a glavni ekonomski pokazatelj je BDP, koji je za 2011. godinu iznosio 25.474 miliona KM.

Na proširenoj sjednici Odbora sektora MEI, direktorica Šehić-Mušić prezentirala je i presjek dešavanja i aktuelnosti u sektoru, te sačinila uvod u izlaganja koja su slijedila, a odnosila su se na ulogu i aktivnosti vlade u razvoju energetske efikasnosti. Kako je kazala Šehić-Mušić, cilj razvojne strategije MEI je održivi razvoj, a u centru svake strategije održivog razvoja je energija. Tako su u pogledu korištenja električne energije u sektoru metala vodeći potrošači od 2008. do 2011. godine bili pogoni koji proizvode metale bez željeza, dok najmanje troše oni koji se bave proizvodnjom transportne opreme.

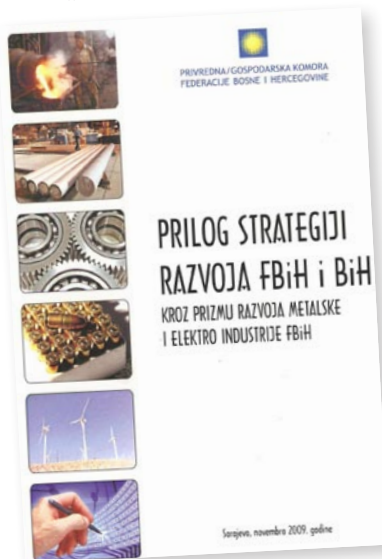
- Ukoliko se potrošnja promatra sa aspekta djelatnosti prerađivačke industrije, može se zaključiti da je u BiH energetska najintenzivnija industrija metala koja troši gotovo 59 posto ukupne finalne energije, kazala je između ostalog Šehić-Mušić i dodala da potrošnja energije zavisi od nekoliko socioekonomskih i ekoloških aspekata, među kojima su i nivo ukupne privredne, odnosno proizvodne aktivnosti, struktura privrede, kao i visina dohotka BDP-a ili proizvodnja po jedinici utrošene energije.

Ona je istakla i da dosad provedena istraživanja pokazuju da je energetska efikasnost vrlo bitna za razumijevanje u promjeni potrošnje energije u prošlosti, ali i za procjene trendova potražnje za energijom budućnosti. Stoga su, kako kaže, energetska pokazatelji, naročito energetska intenzivnost i ostali energetska indikatori, postali glavni elementi mjera energetske efikasnosti koje se primjenjuju u ekonomskoj i energetska politici, kako bi se smanjila potrošnja energije, te kako bi njena upotreba bila što racionalnija.

- Ipak, povećanje energetske efikasnosti ne znači isključivo manju potrošnju energije, već i veću produktivnost, veću energetska bezbjednost, te smanjenje emisija štetnih gasova, istakla je Šehić-Mušić.

Problemi, položaj i mjesto metalske i elektro industrije u BiH i FBiH

Direktor fabrike pumpi i prečištača Pojboda Tešanj Kasim Kotorić probleme sa kojima se susreće ova grana industrije u našoj zemlji podijelio je na vanjske i unutrašnje, te državne i granske. Istakao je da bi vlade trebale postati aktivni učesnici razrješenja ovih problema.

- Sve organizovane države nastoje mjerama i politikama zaštititi svoju proizvodnju na način da ih natjeraju na fer tržišnu utakmicu, gdje država raznim poticajima, carinama, kvotama, tehničkim barijerama i poreznom politikom namiruje objektivnu razliku u tehnološkoj razvijenosti, kazao je Kotorić, te dodao da u isto vrijeme treba voditi računa da firme ne dobiju previše jer bi u tom momentu izgubile tržišni osjećaj i sigurno bi nestale. Takve firme moraju redovno izmirivati svoje obaveze, zaključio je.

Također, jedan od ključnih problema metalske i elektro industrije je zakonodavstvo. Svake godine se donosi sve manje zakona, a i oni koji se donesu su uglavnom na štetu privrede, jer se ne uvažavaju njeni stavovi, odnosno sektora koji su zastupljeni kroz komore i udruženja, smatra direktor Pobjede. Osim unutarnjih problema koji guše ovu industriju, kamen spoticanja su i međudržavni sporazumi o slobodnoj trgovini koje je BiH potpisala sa

velikim brojem država, međutim nisu ponuđena rješenja niti prijedlozi kako smanjiti debalans uvoza i izvoza sa istim tim državama. Takvo ponašanje odgovornih bh. institucija nosi i kobne posljedice za našu državu.

- Država je ostala bez direktnih carinskih prihoda, privreda je opterećena porezima i raznim taksama, broj zaposlenih je u padu, kao i prodaja robe domaćih firmi, jer je strana roba jeftinija za desetak posto, a zbog smanjenja broja radnih mjesta pao je i realni prihod države, što je automatski dovelo do potreba za stranim kapitalom, čak i za finansiranje potrošnje administracije, kazao je Kotorić i istakao i to da se potpisuju sporazumi koji guše mnoge privredne djelatnosti te, kako je rekao, „Spirala gašenja privrede se pokrenula“.

Zaključci i prijedlozi za rješavanje problema

S obzirom da je sjednica odbora UMEI održana u maju, članovi su imali vremena da predlože zaključke i moguća rješenja koja bi mogla biti korisna za sektor metalske i elektro industrije. Opći i jednoglasni stavovi članova su da **vlade** trebaju intenzivirati rad, koristeći iskustva zemalja koje su izašle iz krize, te uz znanje i saradnju sa vlastitom privredom donijeti adekvatne mjere, kao i setove zakona koji će pokrenuti razvoj posustale privrede, zatim raditi na zalaganju u harmoniziranju propisa u dr-

SEKTOR MEI - DOKUMENTI SAČINJENI U PERIODU 2002.- 2009.

U periodu od 2002. do 2009. godine direktorica sektora Nafija Šehić-Mušić, kao koordinatorica, urednica i autorica stručnih napisa, učestvovala je u izradi i pripremi nekoliko bitnih dokumenata u oblasti metalske i elektro industrije. Najbitniji su svakako: **Zbornik radova - Okoliš i održivi razvoj (okrugli sto)**, Sarajevo, 2002. godine (P/GKFBiH; NEAP BiH i Fondacija Heinrich Böll), „**Strateški pravci razvoja metalske i elektro industrije FBiH za period 2003.- 2008. godine**“, Sarajevo, februara 2002. (P/GKFBiH), **Zbornik radova - Okolina i biznis (okrugli sto)**, Sarajevo, decembra 2002. godine; (P/G KFBiH, REC i NEAP BiH, Sarajevo), **Katalog metalske i elektro industrije FBiH**, urednica (P/GKFBiH) i **Prilog Strategiji razvoja FBiH i BiH, kroz prizmu razvoja metalske i elektro industrije FBiH, za period 2009 - 2014. godine**, Sarajevo, novembra 2009, koordinatorica i autorica određenih stručnih napisa (P/GFBiH i FMERI).

žavi, ojačati zakonodavstvo u oblasti javnih nabavki i uvesti red u tu oblast, protežirati održivi razvoj, omogućiti privredi lakše i brže dobijanje okolinske dozvole, kroz donošenje podzakonkih akata - dobrovoljnih sporazuma i sl. između institucija koje mogu pomoći u tom smislu, kao i afirmirati korištenje usluga ESCO kompanija, uvođenjem BAT tehnologija, te učiniti transparentnijim informacije o potencijalnim investitorima i načinima konkurisanja za određena finansijska sredstva.

Članovi odbora MEI su predložili i rješenja koja bi trebala biti realizirana od strane **privrednika** kroz Udruženje, a posredstvom **komora**. Tako je rečeno da se treba izboriti za Zakon o komorama koji će je uvažiti kao ravnopravnog partnera vlasti prilikom predlaganja određenih mjera i zakona, uz stabilniji izvor finansiranja. Također, Odbor UMEI se treba zalagati za opstanak velikih kompanija, unatoč tome što iziskuju značajna investiciona ulaganja, jer one ostvaruju najveću bruto vrijednost; direktno ili indirektno visok stepen zapošljavanja, te omogućuju malim i srednjim kompanijama da proizvode i egzistiraju, kao i za poništenje privatizacije, iznalaženje strateškog partnera pod povoljnim uslovima, koji znaju i mogu iste da revitaliziraju, a samim tim i zaposle značajan broj novih radnika. Istovremeno, treba animirati nadležne za realizaciju prethodnih zaključaka i založiti se da se velike kompanije revitaliziraju.

Opće i jednoglasno mišljenje svih članova Odbora je da se svi subjekti metalnog i elektro sektora trebaju dodatno udružiti, tako da UMEI opet bude jedan moćan privredni faktor koji će biti uvažavan od strane svih privrednih subjekata, vlasti i Sindikata, kako bi se na najbrži način ostvarili programski ciljevi, te radilo na edukaciji i školovanju kao osnovnim postulatima koji omogućavaju brži ulazak u evropske strategije.

Ipak, kao glavni zaključak sa ove sjednice nameće se potreba za vladom koja će koristeći iskustvo i znanje privrednika intenzivirati svoj rad, te ponuditi optimalna rješenja za razvoj privrede.

Medžida Čajlaković Kulanić

Usporedni Benchmarking izvještaj za metalski sektor u BiH, Hrvatskoj i Srbiji

BiH na pola puta između Srbije i Hrvatske

Svjetska ekonomska kriza snažno se odrazila i na ovaj sektor, te je najteža godina bila 2009. U toj godini ukupan prihod na državnom nivou, u oblasti ove industrije, smanjio se za 1,4 milijardu KM, tj. za jednu trećinu ukupnih prihoda

Udruženje poslovnih savjetnika je početkom maja u Sarajevu predstavilo novi Benchmarking izvještaj za 2012. godinu – Usporednu analizu poslovanja preduzeća u BiH iz prehrambenog, drvnog i metalnog sektora sa adekvatnim sektorima u Hrvatskoj i Srbiji.

Godišnji Benchmarking izvještaj za 2012. godinu kreiran je s ciljem da se, korištenjem benchmarking metodologije, izvrši poređenje finansijskih pokazatelja poslovanja malih i srednjih preduzeća iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Srbije. Za benchmark analizu su izabrana tri najznačajnija industrijska sektora za ekonomiju BiH, i to prehrambeni, metalni i drveni sektor koji su jednako značajni i za ekonomije susjednih zemalja. Poređenje je provedeno na osnovu uzorka od 900 preduzeća iz ove tri zemlje, a sadrži zvanične finansijske izvještaje o poslovanju u 2011. godini, i to za po 100 malih i srednjih preduzeća iz svakog od tri sektora, te kako kažu u Udruženju poslovnih savjetnika, ovaj izvještaj predstavlja relevantnu osnovu za daljnje analize, kao i eventualnu izradu strategija unapređenja stanja ili povećanja konkurentnosti pojedinih sektora.

Godišnji benchmarking izvještaj za 2012. godinu obuhvata poređenje prosječnih vrijednosti karakterističnih benchmark indikatora finansijskog poslovanja relevantnog uzorka preduzeća iz BiH, Hrvatske i Srbije iz prehrambenog, drvnog i metalnog sektora uz

približno ujednačenu strukturu po SKD (standardna klasifikacija djelatnosti) razredima. Benchmarking indikatori korišteni u ovoj analizi su: neto profitna marža prije poreza; povrat na ukupnu imovinu (ROTA); troškovi zaposlenih kao postotak ukupnog prihoda; koeficijent tekuće likvidnosti; ukupan prihod po stalno zaposlenom; profit prije poreza po stalno zaposlenom, te odnos ukupnog duga i kapitala.

Pad broja zaposlenih

Kako je tema broja junskog Glasnika metaska industrija, osvrnut ćemo se na dio izvještaja koji se tiče metalnog sektora. Kako stoji u izvještaju, metalni sektor BiH u 2011. godini imao je 1.219 preduzeća koja su zapošljavala 33.519 radnika. Iste godine, ukupan prihod ovog sektora iznosio je 4,18 milijardi KM, od toga 3,3 milijarde KM za preduzeća sa sjedištem u FBiH, a 881 milion KM za ona koja posluju na teritoriji Republike Srpske. Metalni sektor nešto je zastupljeniji u FBiH i čini 78,9% metalnog sektora BiH, dok je u RS-u svega 21,1%. Svjetska ekonomska kriza snažno se odrazila i na ovaj sektor, te je najteža godina bila 2009. i u kojoj je ukupan prihod na državnom nivou, u oblasti ove industrije, smanjio se za 1,4 milijardu KM, odnosno za jednu trećinu ukupnih prihoda.

Najznačajniji SKD razredi unutar metalnog sektora BiH su Proizvodnja aluminija koja ostvaruje 21,8% ukupnog prihoda bh. metalnog sektora; Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura sa 18,5%, zatim Pro-

izvodnja metalnih konstrukcija i njihovih dijelova sa 13,9%, te Proizvodnja motora i turbina, osim motora za zrakoplove i motorna vozila, sa 7,1% ukupne zastupljenosti.

U 2012. godini bh. metalni sektor ostvario je izvoz od 2,5 milijardi KM, dok je uvoz iznosio 5,5 milijardi KM, što je za jednu milijardu KM manje u odnosu na uvoz ostvaren pred početak krize 2008. godine. Kad poredimo naš metalni sektor sa susjednim zemljama, Hrvatskom i Srbijom, onda možemo reći da je BiH na „na pola puta“ između Srbije i Hrvatske. Poređenja radi, u Hrvatskoj u ovom sektoru zaposleno je 72.329 radnika, i to u 4.099 preduzeća, a ukupan pri-

UDRUŽENJE LESPNET

Udruženje poslovnih savjetnika u BiH - Lespnet, je u sklopu projekta "Benchmarking sistema za mala i srednja preduzeća u BiH" koji je implementiran uz podršku Ministarstva za vanjske poslove Norveške, realiziralo "Godišnji benchmarking izvještaj za 2012. godinu". Ovogodišnji Benchmarking izvještaj uspoređuje poslovne rezultate preduzeća iz BiH, Hrvatske i Srbije u tri sektora; metalni, prehrambeni i drvni. Autori ove analize su prof.dr. Fikret Hadžić, mr. Armin Avdić, Fuad Strik, dipl.ing. i Edin Alić, dipl.ecc.

hod u 2011. iznosio je 9,9 milijardi KM. Srpski metalni sektor zapošljavao je 98.484 radnika, u 3.617 preduzeća i ostvareni ukupni prihod bio je 7,9 milijardi KM. Zanimljivo je i to da je porast broja preduzeća, u periodu od 2007. do 2011., u Hrvatskoj iznosio 706, a u Srbiji 244. Ipak, kriza je uzrokovala pad broja zaposlenih, i to u sve tri pomenute države; u BiH za 6%, u Hrvatskoj za 10% i u Srbiji za 13,8%.

Evidentni efekti krize

U izvještaju je istaknuto i da su u metalnom sektoru BiH još uvijek evidentni efekti krize, kao i pad prihoda, te da je prisutna i velika nelikvidnost preduzeća. Osim toga, u BiH je evidentan i visoki stepen zaduženosti firmi u metalnom sektoru. Pokazatelji ukupnog duga i kapitala se u teoretskim prikazima, smatraju vrlo značajnim s obzirom na to da ukazuju na finansijsku stabilnost poslovanja preduzeća kako u dužem periodu, tako i u periodima krize, jer ukazuju na mogućnost daljeg rasta preduzeća kroz korištenje dodatne finansijske poluge. Sa teoretskog aspekta smatra se prihvatljivim ukoliko je preduzeće zaduženo do 60% u odnosu na ukupan iznos kapitala koji preduzeće posjeduje. Sve vrijednosti iznad tog nivoa vode preduzeće u finansijsku neizvjesnost. Iz ovog izvještaja vidljivo je da su preduzeća u Hrvatskoj u prosjeku premašila ovaj omjer, te da su po ovom pokazatelju, u prosjeku prezadužena. Stanje u Srbiji je još uvijek zadovoljavajuće i prihvatljivo i obezbjeđuje i dalji prostor za zaduživanje ukoliko se produži trajanje krize. Stanje u BiH je na granici i u narednom vremenskom periodu se može očekivati smanjena mogućnost kreditnih zaduženja postojećih preduzeća s obzirom na to da su uglavnom iskoristila svoje mogućnosti finansiranja poslovanja zaduženjima.

Znanje, konkurentnost i očuvanje okoliša – osnove poslovanja

U ovom broju Glasnika P/G Komore FBiH predstavljamo kompaniju Instruments iz Sarajeva. Kompaniju je 1999. godine osnovao Munib Terzo, s namjerom da se bavi davanjem usluga iz oblasti industrijske automatizacije i procesnog upravljanja. Instruments je tada imao svega troje zaposlenih.

Sjedište kompanije Instruments d.o.o. nalazi se u Sarajevu, sa poslovnim prostorom oko 100 kvadrata, dok se skladište i radionica nalaze u Kakanju, na ukupnoj površini od oko 150 kvadrata. U sjedištu kompanije obavlja se većina administrativnih poslova, poslova nabavke, prodaje, marketinga i R&D-a, dok je, ističe direktor kompanije, Kakanj idealna lokacija za skladište i radionicu za kompaniju iz ovog industrijskog sektora, jer su u blizini svi najveći kupci; termoelektrana, željezara, cementara i hidroelektrana.

Jasan pravac poslovanja

Zahvaljujući ostvarenim rezultatima i značajnom proširenju poslovanja, 2002. godine kompanija se počinje baviti isporukama opreme iz oblasti procesne i energetske industrije. U narednih šest godina razvija se široka mreža kupaca na području Bosne i Hercegovine, među kojima su Mittal Steel Zenica, TE Kakanj, Messer BH Gas,

EP BiH, EP RS-a, Natron Hayat, Sarajevska pivara, Tvornica cementa Kakanj, Elektroprenos BiH, te ABB Italija i mnogi drugi. Također, kompanija stiče partnerstva za

svjetske brendove, te postigavši brojne uspjehe na polju uslužne djelatnosti i trgovine, menadžment počinje tražiti nove izazove i mogućnosti. Tada su u fokusu poslovanja kompanije bili projekti u sektoru industrijske automatizacije, a u novu fazu razvoja kompanija ulazi 2004. godine, vršenjem usluga ekološkog monitoringa voda i

zraka, što je po mnogim procjenama najbrži rastući sektor u skorijoj budućnosti naše zemlje. Direktor kompanije Džemal Terzo kaže:

- To je period u kojem naša poslovna politika dobija jasan pravac, dakle ne zadovoljavamo se prosječnim rješenjima, već tražimo maksimalnu efikasnost. Angažujemo eksperte, educiramo kadrove i nastojimo da naš portfolio čine projekti koji doprinose unapređenju imidža naše kompanije.

Glavni ciljevi kompanije su implementacija novih marketing strategija, ekspanzija ciljne kategorije tržišta na širu teritoriju, učestvovanje na sajmovima radi marketinške prezentacije proizvoda i sklapanja novih ugovora, te unapređenje saradnje sa kompanijama ABB, VEGA, BADOTHERM i GMI. Ostvarenje dugoročne saradnje sa poslovnim bankama radi obezbjeđivanja povoljnijih uslova prodaje i povećanja prodaje za najmanje 20 %, kao i održavanje i poboljšanje postojeće opreme i sredstava, samo su neki od dugoročnih ciljeva ove bh. kompanije.

Konačni rezultati poslovanja pokazuju rast od 30 procenata svake naredne godine, počev od 2005. godine pa do

BORBA SA VJETRENJAČAMA

Ma koliko bili uspješni, biti privrednik u našoj zemlji je gotovo kao borba sa vjetrenjačama, što zbog nepostojanja pravne države, nepoštivanja zakona, korupcije, tako i zbog neloyalne konkurencije, neprilagođenih kamatnih stopa kod komercijalnih banaka i dr. Ovo su problemi sa kojima se susreću gotovo svi privrednici u BiH. Džemal Terzo, direktor kompanije Instruments, smatra da se situacija na bh. tržištu može popraviti u nekoliko koraka, i to uvođenjem strogih zatvorskih i novčanih kazni za sve vidove prekršaja i krivičnih djela u privredi, zatim uvođenjem obaveznog plaćanja avansa u javnim preduzećima koja su nosioci privrede u BiH, jer odgođena plaćanja se koriste za korupciju i manipulisanje u javnim nabavkama.

- Naime, u nekim javnim preduzećima svjesno ne izvršavaju plaćanja kako bi eliminisali privatne firme za konkurisanje na javnim tenderima, te stoga ostaju da konkurišu samo "podobne" firme i one dobijaju plaćanje na vrijeme, a druge se ne usuđuju jer su svjesne da će im plaćanje kasniti mjesecima, pa i godinama. Ovo znamo iz vlastitog iskustva i avansno plaćanje u omjeru, npr. 50% unaprijed i 50% nakon izvršene usluge/ispоруke bi u znatnom obimu eliminisalo ovu situaciju, mišljenja je Terzo.

Također, smatra da bi u Zakon o javnim nabavkama BiH trebalo uvesti propis po kojem bi rok za predaju ponuda bio u isto vrijeme za sve te, kako kaže:

- Svi prisutni, i komisija Ugovornog organa i predstavnici ponuđača odmah i na licu mjesta, trebalo bi da mogu pregledati sve ponude i utvrditi konačnu validnost svih. Današnjim rješenjima se ostavlja mnogo prostora za manipulaciju i korupciju.

danas. Kompanija trenutno zapošljava više od 20 radnika, koji su uglavnom visokostručni profesionalci.

Inovativna rješenja u automatizaciji

Iste, 2004., godine ostvaruje se važno partnerstvo sa ABB, vodećom svjetskom kompanijom u naprednim tehnologijama u oblasti energetike i industrijske automatizacije. Ova važna činjenica je potvrda da je kompanija Instruments odabrala pravilnu strategiju razvoja, te je novouspostavljena saradnja uskoro dovela do značajnih poslovnih rezultata.

- Tokom godina saradnje sa ABB-om, kompanija je vrlo uspješno realizovala visokobudžetne projekte i demon-

strirala stabilan rast prodaje i potvrdila svoju konkurentnost, ističe direktor Terzo.

Instruments d.o.o. je kompanija za automatizaciju i mjerenja u tehnološkim procesima, opredijeljena za inženjering temeljen na znanju i pokretnom istraživanju, te orijentirana na razvoj i isporuku inovativnih rješenja u automatizaciji.

- To je osnovna djelatnost našeg preduzeća. U skladu sa sve prisutnijim trendom globalizacije i informatizacije poslovanja i u BiH, naša kompanija počinje da širi svoju djelatnost i u neke druge oblasti poslovanja. Tako da danas djelatnost obuhvata inženjering, proizvodnju, montažu, servis, trgovinu i zastupanje u različitim oblastima poslovanja, kaže direktor Terzo i dodaje: - Koristeći odlične veze sa vodećim inozemnim proizvođačima opreme, projektantima i inženjering kompanijama, Instruments d.o.o. kontinuirano prati, usvaja i primjenjuje nova, napredna rješenja, te vrhunsku tehnologiju i opremu.

Osnovni kriteriji u poslovanju kompanije su kvalitetna projektna i konstruktivna rješenja, materijali propisanog kvaliteta, kvalitet isporučenog materijala, opreme i izvedenih radova u skladu sa važećim svetskim standardima, kao i permanentno praćenje realizacije i prilagođavanje uslovima poslovanja.

- Cilj nam je da svojim poslovnim partnerima i kupcima obezbijedimo kvalitetna, pouzdana, sigurna i ekonomična postrojenja ili opremu visokog stepena korisnosti,

koju su oni tražili, ističe Terzo, te dodaje da kompanija izvodi sve vrste radova na energetskim ili procesnim postrojenjima, revitalizaciju, odnosno rekonstrukcije, remonte, sanacije, servisiranje, instruktaže ili izgradnju novih, uz poštovanje svojih strogih kriterija u pogledu kvaliteta i roka izvođenja radova.

Spisak inostranih partnera ove bh. kompanije je impresivan, te osim spomenute italijanske kompanije ABB, tu su i EMERSON PROCESS MANAGEMENT, KROHNE, DANFOSS, AUMA, SCHNEIDER ELECTRIC, MOELLER, PEPPERL FUCHS, MESSER i MEYLE, dok na bh. tržištu, Instruments snažne partnere ima u kompanijama BH Tehna, CmC Ekocon, Elsa Trade, Kim Tec, Energoinvest, Unis Komerc i Rudstroj.

Ekološka i društveno-odgovorna orijentacija

Energetska postrojenja, koja su osnovna pokretačka snaga svih industrijskih postrojenja različitih namjena, moraju uvijek da budu u pogonu sa visokim stepenom pouzdanosti i sigurnosti, kao i najboljim mogućim kvalitetom proizvoda. Stoga se u Instrumentsu vodi stalna briga i kontrola proizvodnih procesa i materijala koji se koriste, kako bi bili u skladu sa savremenim spoznajama i standardima u svijetu.

- Kroz usluge i projekte pridržavamo se svoje politike očuvanja okoliša proizvodima i uslugama koji u naj-

KORISNE INFORMACIJE IZ KOMORE

Zadovoljni smo saradnjom sa Komorom, jer nas uvijek i redovno obavještava na svojoj web stranici o korisnim dešavanjima u BiH, regionu, pa i šire. Nama je to važno jer smo jednostavno i redovno informisani o raznim stvarima, uključujući i čitanje Glasnika, ističe Terzo, direktor kompanije Instruments.

manjoj mogućoj mjeri negativno utiču na životnu sredinu. Između ostalog, razvojni inženjeri analiziraju učinke na okoliš pri odabiru materijala i potrošnje energije, kaže direktor Terzo.

Pored kontinuirane potrage za kvalitetnim osobljem na tržištu rada, Instruments je fokusirana i na stvaranje budućih kadrova te, kako kaže direktor Terzo:

- Nema nikakve sumnje da su znanje i stručnost jedini ispravan put za razvoj konkurentnosti naše regije. Stoga je naša filozofija stimulirati stjecanje znanja, kad god i gdje god je to moguće. Mi u Instruments d.o.o. gajimo pozitivan odnos prema očuvanju sredine u kojem su znanje, stručnost i kompetencija najviše vrednovane kategorije.

Tokom proteklih godina kompanija je stipendirala niz studenata tehničkih struka, od kojih su neki kod nas nakon studija dobili i zaposlenje. Kako je finansijska situacija u državi jako teška, i teško je pokrivati troškove uposlenih, Instruments trenutno stipendira samo jednog studenta. Ipak, ukoliko se situacija u državi popravi, nastaviti ćemo stipendirati studente elektrotehnike, ekonomije i mašinstva, kao potencijalne buduće uposlenike kompanije.

M.čK.

Za povećanje prihoda okrenuti se finalnoj proizvodnji

Drvni sektor tradicionalno predstavlja jedan od najznačajnijih proizvodnih sektora u privredi Bosne i Hercegovine, što je rezultat bogatstva i raspoloživosti kvalitetnih prirodnih resursa i tradicije u obradi drveta. Naime, i pored niza problema i nedovoljno uređenog regulatornog okvira u održavanju i eksploataciji šumskog bogatstva, što ima bitne implikacije na sektor u cjelini, drvna industrija je bitan ekonomski faktor u BiH.

Nedavno rađena benchmark analiza ovog sektora u BiH, Srbiji i Hrvatskoj pokazala je da je uz sve specifičnosti drvni sektor u pomenutim zemljama izvožno orijentiran i to na EU tržište. Veličina tog sektora, također, je u sve tri zemlje relativno ujednačena, bez obzira na objektivne razlike u veličini tržišta i broju stanovnika.

Što se tiče BiH, drvna industrija je dominantno izvozni sektor sa značajnim suficitom u vanjskotrgovinskoj razmjeni. To potvrđuje i podatak da je od 1,139 milijardi KM ukupnog prihoda drvne industrije BiH 75 posto ostvareno u izvozu koji je porastao za ukupno 14,7 posto u odnosu na prethodnu godinu, što jasno pokazuje konkurentnost ovog sektora. Vidljivo je i da je 2011. godina karakteristična po tome što se povećanje ukupnog prihoda poduzeća događa uz smanjenje ukupnog bro-

ja zaposlenih.

Fuad Strik, direktor Strik Consultinga i predsjednik Udruženja poslovnih savjetnika u BiH, koje je radilo usporednu analizu ovog sektora sa istima u Srbiji i Hrvatskoj, kaže da je logično da u BiH koja ima oko 50 posto ukupne površine pod šumom za svoje kompanije osigura dovoljne količine sirovina i da one budu konkurentnije.

- Analiza je pokazala da to jeste tako. Bh. MSP-ovi su konkurentniji od onih iz susjednih zemalja. U usporedbi bh. drvnog sektora vidljivo je da 1.289 poduzeća u BiH ostvaruje gotovo isti ukupan prihod kao i skoro dvostruko veći broj poduzeća u Srbiji. S druge strane, poređenje drvnog sektora BiH sa onim u Hrvatskoj pokazuje da samo devet posto više zaposlenih u Hrvatskoj ostvaruje gotovo 59% više ukupnog prihoda, navodi Strik i dodaje da je analiza pokazala da kompanije u BiH imaju najveću ne-

to profitnu maržu i to 4,47 u odnosu na hrvatskih 0,74 i negativan bilans u Srbiji.

Trošak po zaposlenom je 14,73 posto od ukupnog prihoda i najbolji je u regiji, dok Hrvatska, recimo, ima 31,6 posto.

- Što se tiče prihoda po zaposlenom on u BiH iznosi oko 90.900 KM, što je znatno manje nego u Hrvatskoj, a značajno više nego u Srbiji. Uz malo više profiliranje tog sektor ka finalnoj proizvodnji imali bismo još puno bolje rezultate, smatra ovaj stručnjak.

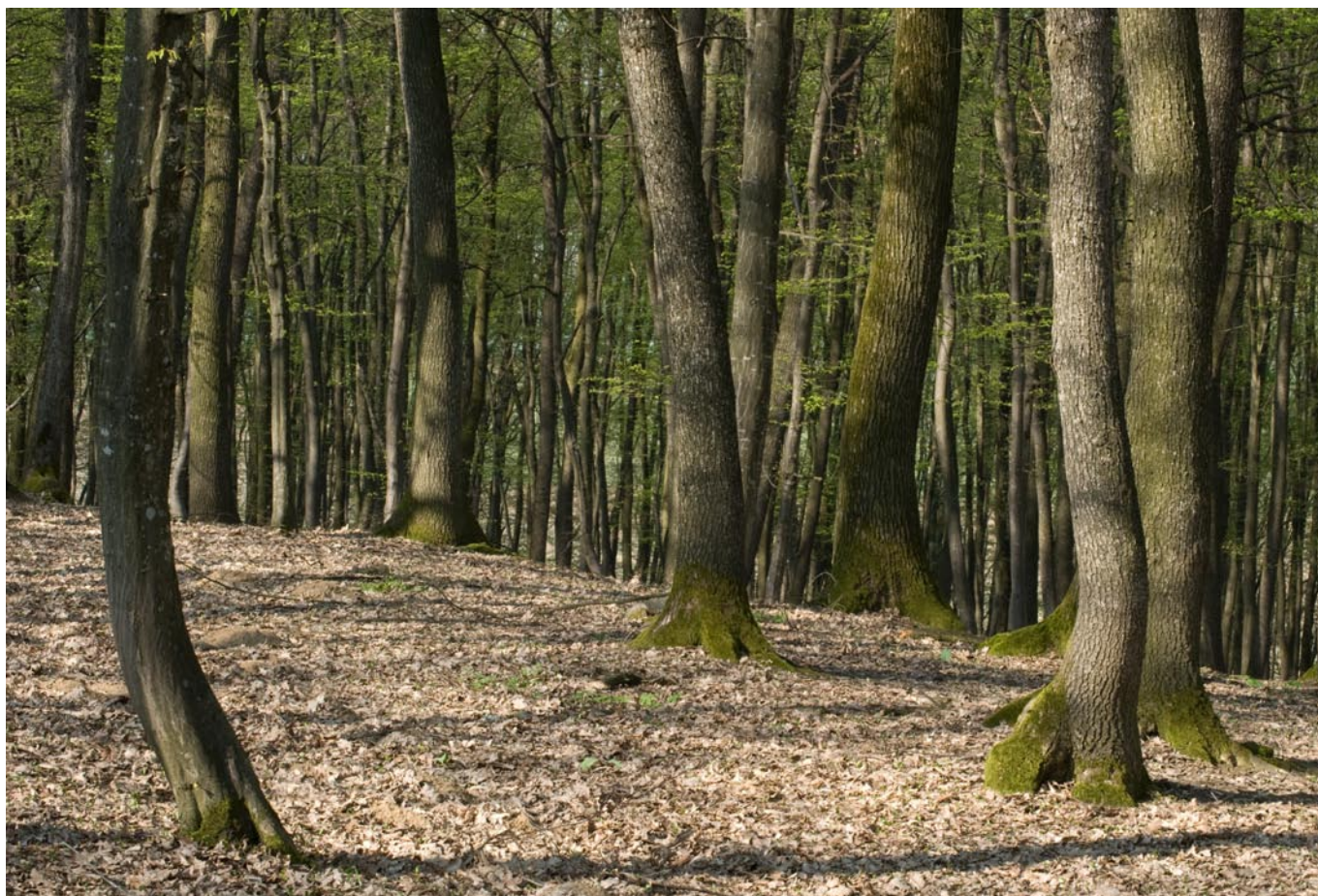
Indikativan je i pokazatelj da bh. firme čija je djelatnost u segmentu takozvane primarne prerade drveta imaju stopu neto profitne marže 5,71 posto, značajno iznad prosjeka drvnog sektora, i da su neuporedivo uspješnije od kompanija iste djelatnosti u Srbiji koje ostvaruju maržu od 1,43 posto. Primarna prerada drveta u Hrvatskoj u razdoblju je teškoća sa negativnom neto profitnom maržom od -0,56 posto.

“Visina ovog indikatora u BiH može navesti na moguće objašnjenje za nepovoljnu strukturu drvnog sektora jer poduzeća koja ostvaruju zadovoljavajuću profitabilnost u sektoru primarne prerade drveta nemaju dovoljno motiva za ulaganje u više stupnje finalizacije. U slučaju BiH značajan faktor predstavlja i činjenica da postoji kontinuirana potražnja za rezanim elementima od visokokvalitetne bosanske bukve pa jedina mogućnost za promjenu strukture sektora ostaje provođenju strategije koju bi osmislile i provele institucije države”, navodi se u analizi stanja ovog sektoru.

(e-kapija)

Certificiranje šuma Tuzlanskog kantona po FSC standardu

Certificiranje po FSC programu podrazumjeva zadovoljavanje unaprijed definiranih standarda održivog gospodarenja šumama

Eksperti međunarodne certifikatorske kuće SGS “Slovakia” iz Slovačke ovih dana na području općine Kladanj provode reviziju u procesu certificiranja šuma po FSC standardu, a kojim gospodare JP “Šume” Tuzlanskog kantona.

Ovom prilikom održali su i sastanak sa predstavnicima Općine Kladanj, a na kojem je razgovarano o gazdovanju šumama na području ove lokalne zajednice, te o lokalnim putevima, zaštiti vode, zapošljavanju lokalnog stanovništva i zaštićenom pejzažu “Konjuh”.

FSC (Forest Stewardship Council) je međunarodno tijelo koje pojedinim institucijama za certificiranje daje dozvolu za izdavanje FSC certifikata i na taj način garantuje autentičnost njihovih nalaza. Cilj FSC programa je da promovira ekološki odgovorno, društveno korisno i ekonomski održivo gospodarenje šumskim resursima. Certificiranje po FSC programu podrazumjeva zadovoljavanje unaprijed definiranih standarda održivog gospodarenja šumama koji su eksplicitno izraženi u formi principa i kriterija, primjene poštivanja državnih i međunarodnih zako-

na i odredbi. Dva su ključna efekta koji se postižu certificiranjem gospodarenja šumskim resursima: Unaprijeđenje performansi poslovanja, sa ciljem dostizanja održivog gospodarenja šumskim resursima. Povećanje konkurentskih sposobnosti poduzeća šumarstva kroz očuvanje stabilne pozicije na postojećim i bolji pristup novim i atraktivnim tržištima.

Pored navedenih efekata, certificiranjem se postiže transparentnost poslovanja šumarskih poduzeća i unapređuju odnosi sa javnošću, poslovnim partnerima, krajnjim kupcima i ostalim interesnim grupama. Proizvodi koji potiču iz šuma u kojima su performanse gospodarenja certificirane kao održive, označavaju se na jedinstven i prepoznatljiv način tako da ih krajnji potrošači mogu uočiti, razlikovati i kupiti.

Dobijanje FSC certifikat znači i da će drvoprerađivači koji kupuju sirovinu od JP “Šume” Tuzlanskog kantona svoje proizvode lakše plasirati na strana tržišta.

eKapija.ba

Svako kašnjenje u preuzimanju evropskih direktiva za BiH može značiti stagnaciju i dodatne probleme

Rješavanje pitanja u vezi s tehničkim zakonodavstvom zadatak je države, a prioritet je preuzimanje evropskih normi

Privredna/Gospodarska komora Federacije BiH – Grupacija šumarstva i drvne industrije u suradnji sa Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa (MVTEO) BiH organizirala je okrugli sto o tehničkom zakonodavstvu u našoj zemlji, a povodom skrog ulaska susjedne Hrvatske u Evropsku uniju. Teme okruglog stola bile su Tehničko zakonodavstvo (akreditacija, standardizacija i ispitivanja) u BiH, zatim Propisi EU i ograničenja pri izvozu proizvoda od drveta, te Pokretanje aktivnosti za podršku bh. drvoprerađivačkog sektoru.

Cilj održavanja ovakvog Okruglog stola, u prvom redu, bilo je definiranje tehničkih i administrativnih barijera, te kako osigurati konkurentnost drvoprerađivačkog sektora u budućnosti.

Okruglom stolu su, osim predstavnika MVTEO BiH prisustvovali i predstavnici iz ministarstva industrije, energetike i rudarstva FBiH, ministarstva industrije Republike Srpske, VTKBiH, Komore RS-a, zatim predstavnici Instituta za akreditiranje (BATA) i Instituta za standardizaciju (BAS), kao i predstavnici nov osnovanog Laboratorija za ispitivanje drva i namještaja – LIND, te privrednici – proizvođači iz drvnog sektora. Osim navedenih, okruglom stolu prisustvovali su i gosti Marjan Kavran, direktor Drvnog klastera Republike Hrvatske, i Mladen Komac, predsjednik Uprave Euroinspekt – Drvokontrola R. Hrvatska.

Podpredsjednik komore FBiH Avdo Rapa u uvodnom obraćanju kazao je da je ovaj okrugli sto organiziran sa željom da se analizira stanje u drvnjoj oblasti, vi-

de barijere i daju osnovne smjernice koje će pomoći u njihovom otklanjanju u drvnjoj industriji. Predsjednik VTK BiH Ismet Kumalić naglasio je da je drvna industrija glavni izvozni sektor BiH i po statističkim podacima u ukupnom izvozu BiH učestvuje sa 16 posto, te bilježi stalni rast izvoza proizvoda od drveta, a posebno namještaja. Istakao je, također, da je, za razliku od ostalih, u stalnoj uzlaznoj putanji, i stoga je potrebno raditi na omogućavanju efikasnijeg izvoza drvnih proizvoda, posebno zbog činjenice da BiH ima inovativne dizajne koje je Evropa prepoznala kao kvalitetne i spremne da zadovolje zahtjeve svih tržišta.

- Ovaj okrugli sto pokazuje našu svjesnost da trebamo ispoštovati procedure kako bismo zadovoljili propise EU i otklonili ograničenja za izvoz drvnih proizvoda na tržište Evrope, istakao je Kumalić.

EU tehničko zakonodavstvo

Pomoćnik ministra vanjske trgovine i ekonomskih

odnosa BiH Dragan Milović rekao je da je BiH potpisivanjem bilateralnih sporazuma sa EU preuzela na sebe i obavezu preuzimanja i primjene tzv. tehničkog zakonodavstva u pravni sistem, te dodao:

Proces preuzimanja i primjene ovih zakona ide različitim brzinom, i u nekim oblastima kao što su standardizacija i akreditacija to je dosta pozitivno. Uglavnom, radi se o propisima iz oblasti sigurnosti, s ciljem da se preuzme evropsko tehničko zakonodavstvo koje ima zadatak da u BiH taj element bude na nivou onog u EU, kazao je između ostalog Milović.

Istakao je i da svako kašnjenje u preuzimanju evropskih direktiva i regulativa za BiH može značiti stagnaciju i dodatne probleme. Što se tiče odnosa između BiH i Hrvatske nakon prvog jula, kada Hrvatska i zvanično bude dio EU, Milović smatra da neće biti značajnih promjena kada je u pitanju izvoz iz BiH. Govoreći o Uredbi EU o drvetu, EUTR, kojom se sprečava trgovina nezakonito posjećenom drvnom sirovinom i proizvodima od drveta unutar EU, Milović je pojasnio da Evropa želi da drvo i proizvodi od drveta pri uvozu imaju dokaze o porijeklu sirovine.

- Sve zemlje koje ne budu posjedovale određenu do-

REGIONALNE INCIJATIVE

Direktor Drvnog klastera iz Hrvatske Marjan Kavran govorio je o tehničkom zakonodavstvu u RH i problemima sa kojima će se suočiti ulaskom u EU, upravo zbog tehničkog zakonodavstva i direktiva EU o zaštiti okoliša, s obzirom da drvopreradaivači neće biti spremni ispoštovati sve tražene uvjete. On je istakao da, po ugledu na CEI - BOIS (Udruženje evropskih drvopreradaivača), i mi u regiji trebamo razvijati percepciju zajedničkog gospodarskog udruživanja regije kako bismo imali veće šanse za izlazak na velika tržišta.

- Trebamo raditi na regionalnim inicijativama, a ovo je dobar početak za to, istakao je Kavran. Zajednički imamo šanse da nastupamo na tržištu SAD, Rusije i arapskih zemalja.

Prezentiran je i Priručnik za primjenu Uredbe EU 995/2010, koji je urađen u okviru akcionog plana, a u čijoj je izradi učestvovala USAID-SIDA FIRMA, P/GKFBiH i VTKBiH.

kumentaciju i ne budu mogle dokazati da je sječa bila legalna, imat će problema u plasmanu drveta i drvnih proizvoda, kazao je Milović.

Predsjednik Grupacije šumarstva i drvne industrije pri P/GKFBiH Zdenko Laštro kazao je da je nekoliko ovih uredbi već stupilo na snagu, a neke, kao što je Uredba EU 305/2011, stupaju 1. jula i odnose se na građevinske proizvode od drveta. Kazao je i da će bh. proizvodi morati imati određenu tehničko-tehnološku dokumentaciju, a u prvom redu to se odnosi na tehničku kontrolu procesa proizvodnje, izjava o sukladnosti proizvoda i u pojedinim segmentima CE oznaka za pojedine proizvode od drveta. Prema njegovim riječima, naš problem je tehničko zakonodavstvo i zastoj u preuzimanju EU propisa, te usklađivanje sa našim zakonodavstvom.

- Rješavanje pitanja u vezi s tehničkim zakonodavstvom zadatak je države, a prioritet je preuzimanje evropskih normi. Njih je oko 30, a mi smo dosad preuzeli samo devet, a usvojili svega sedam. Zastoj je evidentan i te procese treba ubrzati - istakao je Laštro.

Gost iz zagrebačkog Euroinspekta d.o.o. Mladen Komac u svom izlaganju osnuo se na Uredbu 305/2011 koja stupa na stagu od 1. 7. 2013. godine i odnosi se i na područja drvne industrije, tačnije proizvoda koji se ugrađuju u građevinu, a to su konstrukcijsko drvo (grede, letve, štafle, daske), konstrukcijsko drvo okruglog prečnika (stubovi za vodove), lijepjeno laminirano drvo, lijepjeno furnirsko drvo, dužinski spojeno drvo, ploča na osnovi za primjenu u konstrukcijama, željezni pragovi, podne, zidne, stropne i krovne obloge (parket, lamperija, šindra), prozori, vanjska i unutarnja vrata, rolete, kapci, škure, industrijska i garažna vrata. Također je pobrojao dokumente koji moraju pratiti proizvod, a to su **Izveštaj o inicijalnom ispitivanju, Potvrda o usklađenosti tvorničke kontrole proizvodnje, Potvrda o stalnosti proizvoda, Izjava o svojstvima građevinskih proizvoda i Oznaka o usklađenosti građevinskog proizvoda - CE znak.**

Proizvode koje ne prati odgovarajuća dokumentacija, dokaz o usklađenosti sa direktivom ili uredbom ili koji nisu označeni u skladu sa primjenom odgovarajućeg propisa EN, neće se dopustiti ulazak na EU tržište.

Od 1. 7. 2013., ulaskom Hrvatske u EU, ovi će propisi vrijediti i za plasman naših roba na to tržište. Kako se poklapaju datumi i Uredbe 305/2011 i ulaska R.H. u EU, izvoznici iz BiH, koji tamo plasiraju svoje proizvode ovim će biti zatečeni ukoliko na vrijeme ne osiguraju potrebne dokumente. Oni koji su izvozili u EU već su bili upoznati sa ovom problematikom, tako da neće imati dodatnih poteškoća, uz napomenu da je u pojedinim članicama EU vrijedio prelazni period prilagodbe, tj. dok je na snazi bila Direktiva o građevinskim proizvodima br. 89/106/EEC, a nju će zamijeniti pomenuta uredba od 1. jula, pa i tu može biti novina za izvoznike u pojedine zemlje. Ako se i nije tražila potrebna popratna dokumentacija, od 1. 7. 2013. godine za pomenute proizvode će biti obavezna. Također, Komarac je prisutnima kazao da u Eurinspektu firme iz BiH mogu imati partnera i saradnika kada je u pitanju ova problematika.

Potreba koordinacije u drvoprerađivačkom sektoru

U ime Ministarstva industrije, energetike i rudarstva Republike Srpske, Jovo Pilić osvrnuo se na stanje u drvoprerađivačkom sektoru, izvoznim rezultatima i potencijalima, te mjerama koje su vlada i ministarstvo učinile, kako bi osigurali dobar položaj drvoprerađivača – izvoznika u RS. Na okruglom stolu obratio se i Lazo Šinik iz Privredne Komore RS-a, rekavši da su do sada pomogli drvnjoj industriji sa oko 20 miliona KM u vidu raznih poticaja. Pomoćnik ministra u Ministarstvu industrije, energetike i rudarstva FBiH Marinko Bošnjak govorio je o aktivnostima i djelovanju ministarstva, kao i načinu kako

da pomognu drvnom sektoru, naglasivši da će poticaji i grantovi biti plasirani preko Razvojne banke FBiH.

Naglašena je važnost donošenja zakona o šumama na nivou FBiH, sa posebnim osvrtom na Uredbu i dokaz legalnosti proizvoda od drveta, a koji potječu iz šuma FBiH. Stoga je istaknuto da FSC-standard u postupku dokazuje legalnosti svakako olakšava proceduru i treba nastaviti sa certifikacijom šume na cijelom prostoru FBiH.

Kao problemi ovog sektora istaknuti su loša koordinacija između sektora šumarstva i drvoprerađivačke industrije, slaba povezanost drvoprerađivačkog sektora i institucija obrazovnog sistema. Sve su to problemi na kojima treba istrajati da se riješe.

Osim toga, nužna je i izmjena nekih zakonskih rješenja u FBiH, zakona o doprinosima, zakona o zdravstvu, zakona o invalidima (obaveza koja je nametnuta po obaveznom broju uposlenih invalida u poduzećima), kao i odgođeno plaćanje sirovine. Kandidiran je i problem pristupa sredstvima za potrebe drvoprerađivačkog sektora, jer grana koja ostavljuje 16% ukupnog izvoza, mora imati bolji tretman a potrebno je i ubrzati donošenje strategije razvoja drvne industrije u FBiH. Istaknuto je i da treba apelirati na institucije vlasti na svim razinama, da pristupe u rješavanju problema spram svojih nadležnosti. Također, zaključeno je da bi i pojašnjenje oko Uredbe 305/2011 trebalo dostaviti preko kantonalnih komora svim članicama - drvoprerađivačima. Kao jedan od glavnih zaključaka istaknuta je potreba stvaranja poslovnog ambijenta po kojem će proizvođači i usluge drvoprerađivačkog sektora odgovarati zahtjevima novog vremena i tržišta.

Medžida čK

AKREDITACIJA I STANDARDIZACIJA U BiH

Predstavnici instituta za akreditaciju i standardizaciju BiH, govorili su o ulozi i značaju akreditacije i standardizacije za zemlju, ali i proizvođače, posebno one izvozno orijentirane. Direktor BATA-a predstavio je rad i aktivnosti ove institucije kazavši da je u skladu sa standardom BAS EN ISO/IEC 17011:2005, BATA, kao jedino državno tijelo za akreditiranje, odgovorna za akreditiranje ispitnih i kalibracionih laboratorija (BAS EN ISO/IEC 17025); akreditiranje tijela za certificiranje proizvoda (BAS EN 45011); akreditiranje tijela za certificiranje sistema upravljanja kvalitetom i okolišem (BAS EN ISO/IEC 17021); akreditiranje tijela za certificiranje osoblja (BAS EN ISO/IEC 17024); akreditiranje inspeksijskih/kontrolnih tijela (BAS EN ISO/IEC 17020); ocjenjivanje i potvrđivanje osposobljenosti tijela za ocjenjivanje usklađenosti u skladu sa tehničkim propisima; nadzor nad akreditiranim tijelima; uspostavu i vođenje registra akreditiranih tijela za ocjenu usklađenosti; tehničku pomoć institucijama državne uprave za provođenje politike akreditiranja u području ocjenjivanja usklađenosti; zaključivanje sporazuma o priznavanju jednakosti postupaka akreditiranja i dokumenata koje izdaju akreditirana tijela (MLA) sa EA (Evropska saradnja u području akreditiranja), te promociju akreditiranja i obrazovanje u području akreditiranja. Direktor BAS-a Goran Tešanović kazao je da BAS predlaže strategiju standardizacije u BiH, priprema i publikuje bh. standarde, zastupa i predstavlja BiH u međunarodnim, evropskim i drugim organizacijama za standardizaciju, te obavlja poslove koji proizilaze iz međunarodnih sporazuma i članstava u tim organizacijama. - Institut, također, sudjeluje u pripremanju tehničkih propisa, razvija i uspostavlja informacijski sistem o standardima BiH, organizira i provodi specijalističko obrazovanje kadrova u području standardizacije. Bavi se i izdavačko - publicističkom djelatnošću iz područja standardizacije, istakao je Tešanović, te dodao - U oblasti ocjenjivanja usklađenosti učestvuje u uspostavi i održavanju sistema certificiranja i homologacije u skladu sa evropskim modelom, te zastupa BiH u evropskim i međunarodnim organizacijama za ocjenjivanje usklađenosti (EOTC i EUROLAB, itd.) do formiranja asocijacije ispitnih laboratorija i asocijacije kalibracionih laboratorija i organizira obrazovanje iz područja ocjenjivanja usklađenosti. On je još dodao da je primjena standarda dobrovoljna, izuzev kad su standardi uključeni u propise i zakonske akte, ali da svakako predstavljaju prednost za one koji ih imaju, jer su standardi u svjetskom biznisu najbolji vid predstavljanja i prodaje proizvoda.

Investirano više od 50 miliona KM

Na skupštini Udruženja proizvođača energija iz obnovljivih resursa „Apeor“, nedavno održanoj u Mostaru, izabrano je novo rukovodstvo na čelu sa Emirom Avdićem, predsjednikom Udruženja.

Novo rukovodstvo se obavezalo nastaviti dosadašnji rad Udruženja na promociji upotrebe i iskorištavanja obnovljivih izvora energije (OIE). Također je verifikovano i članstvo kojem je pristupila većina kompanija koje imaju ili namjeravaju da izgrade postrojenja za iskorištavanje OIE, kao i kompanije koje su na bilo koji način povezane sa sektorom obnovljivih izvora (projektovanje postrojenja, distribucija i prodaja opreme i sl.), a koje djeluju na teritoriji FBiH.

Istaknuto je da situacija nastala nakon presude Ustavnog suda FBiH od 19. juna prošle godine, kojom se Uredba o korištenju OIE i kogeneracije proglašava neusaglašenom sa Ustavom Federacije BiH i prestaje da važi 13. januara ove godine, te neusvajanje zakona o korištenju OIE i efikasne kogeneracije u roku, kako je definisano presudom Ustavnog suda FBiH, neodrživa i ne ulijeva nadu postojećim i potencijalnim investitorima za nastavak

već započetih investicionih aktivnosti.

Napomenuto je kako je dosad u sektor obnovljivih izvora u FBiH, što od domaćih što od stranih investitora, investirano više od 50 miliona KM i da je u planu još veliki broj investicija koje zbog trenutnog stanja u kojem se nalazi ovaj sektor nisu izvodljive.

Udruženje je aktima, koje je uputilo izvršnoj i zakonodavnoj vlasti u FBiH, zatražilo aktivno sudjelovanje u kreiranju zakona i propisa koji bi trebali urediti oblast OIE.

Na skupštini je dogovorena saradnja sa Sekcijom obnovljivih izvora energije Privredne/Gospodarske komore FBiH na promociji upotrebe i iskorištavanju obnovljivih izvora, te usklađivanju domaće zakonske regulative sa zakonskim okvirom Evropske unije.

(FENA)

Jedinstvena turistička destinacija

Forum gospodarskih komora Jadransko-jonskog područja okuplja članice gospodarske komore iz Italije, Hrvatske, Crne Gore, Albanije, Grčke te Bosne i Hercegovine, a ovogodišnje 13. izdanje Foruma je održano u BiH, i to u Međugorju od 14. do 16. svibnja 2013. godine, u organizaciji Privredne/Gospodarske komore Federacije BiH.

U sklopu njega održana je i radionica tematske radne grupe za turizam, a tema ove godine je bila „Jadransko-jonska makro regija kao jedinstveno turističko odredište“.

Poseban naglasak je bio na specifičnostima turističke politike Europske unije za Jadransko-jonsko područje, me-

đunarodnu konkurentnost Jadransko-jonskog bazena, mogućnosti poslovne suradnje tour operatora, te suradnji na međunarodnim mrežama.

Okrugli stol je okupio mnoge govornike i stručnjake pomenute problematike, a predvodila ih je Francesca Tudini, predstojnica odjela za turizam iz Europske komisije.

Izlaganja i primjeri dobre prakse, kao što su između ostalih: „U susret europskoj turističkoj strategiji razvoja“ ili „Socijalna i ekološka održivost turističkih proizvoda“ su bile nadasve zanimljive, ali i korisne, kako djelatnicima iz turističke oblasti BiH, tako i gostima iz drugih zemalja, članicama Foruma gospodarskih komora Jadransko-jonskog područja.

U konačnici, radna grupa za turizam se nada da će postići veće sudjelovanje i aktivnu suradnju gospodarskih komora članica na AIC („Adriatic and Ionian Chambers Forum“), u cilju širenja svijesti o korištenju brenda „Adrion“ na područjima o kojima je riječ, te pružiti konkretnu, institucionalno aktivnu i operativnu podršku kako bi se postigli svi ciljevi svih iz radne grupe, a na unitaran i integriran način.

Danijela Lovrić, d.lovric@kfbih.com

Rezultati prvog tromjesečja

Kretanje turista u BiH

Turisti su u Bosni i Hercegovini u ožujku 2013. godine ostvarili 57.422 posjete, što je više za 39,7% u odnosu na veljaču 2013. godine i za 5,2% više u odnosu na ožujak 2012. godine.

Turisti su ostvarili 116.488 noćenja, što je više za 24,7% u odnosu na veljaču 2013. i za 3,4% više u odnosu na ožujak 2012. godine. U ukupno ostvarenom broju noćenja učešće domaćih turista je 43,5% i 56,5% stranih turista.

Broj noćenja domaćih turista veći je za 20,5% u odnosu na veljaču 2013. i manji za 7,4% u odnosu na ožujak 2012. godine.

Broj noćenja stranih turista je veći za 28,3% u odnosu na ožujak 2013. i veći za 13,6% u odnosu na 2012. godinu.

Prema vrsti smještajnog objekta najveći broj noćenja je ostvaren u

okviru djelatnosti hotel i sličan smještaj, sa učešćem od 92,1%, nakon toga slijedi smještaj u odmaralištima, te kampovima.

U strukturi noćenja stranih turista u ožujku 2013. najviše noćenja ostvarili su turisti iz Hrvatske sa 27,8%, Srbije sa 19,4%, Turske sa 7,8% i Slovenije sa 5,8%, što je ukupno 60,8%. Turisti iz ostalih zemalja su ostvarili 39,2% noćenja.

U prva tri mjeseca 2013. godine tu-

risti su ostvarili 135.205 posjeta, što je više za 7,7% u odnosu na isti period 2012. godine.

Malo manji broj se odnosi na domaće turiste (65.530) u odnosu na strane turiste (71.675).

U istom periodu ove je ostvareno 299.358 noćenja, što je također više za 5,7% u odnosu na isti period prošle godine.

Domaći turisti su ostvarili 132.152 noćenja, dok su strani turisti ostvarili 167.206 noćenja.

U strukturi noćenja stranih turista za prva tri mjeseca 2013. godine najviše noćenja su ostvarili turisti iz Hrvatske sa 27%, Srbije sa 22,1%, Slovenije sa 8,7% i Turske sa 5%, što je ukupno 62,8%, a turisti iz ostalih zemalja su ostvarili ostalih 37,2% noćenja.

Prosječan broj noćenja po dolasku i stranog i domaćeg turista je dva dana.

Izazovima se uvijek lakše pristupa nego problemima

Danas je turizam glavni izvor prihoda miliona ljudi u Evropi i svijetu. On je mnogo više od samo jedne od privrednih grana - povezuje ljude, „briše“ granice, jača razumijevanje između različitih kultura i naroda, te time doprinosi njihovom jedinstvu i raznolikosti.

Mnogo puta čujemo koliko je važna održivost turizma. Šta to znači? To znači očuvanje i obogaćivanje kulturnog i prirodnog naslijeđa naše svjetske zajednice, jačanje doprinosa ove dinamične industrije ekonomskom razvoju i otvaranju novih radnih mjesta, unapređenje lokalnog razvoja ulaganjem u infrastrukturu za razvoj turizma. Iz svih ovih i mnogih drugih razloga, turizam zaslužuje našu brigu i pažnju, kao i političku podršku.

Kada pogledamo malo druge zemlje u regiji, možemo vidjeti kako je turizam preuzeo vodeću ulogu u održivom ekonomskom razvoju.

Potrebe i perspektive turizma u Bosni i Hercegovini, kao i u Evropi i cijelom svijetu, su ogromne, i svakim danom su sve veće, budući da konkurencija postaje sve jača, povećane su potrebe turista za specijaliziranim vidom turizma. BiH jest zemlja zadivljujućih prirodnih ljepota i trajnog povijesnog i kulturnog naslijeđa.

Ona ima u izobilju impresivnih mogućnosti i resursa, ali potrebno je poboljšati puno toga.

Da bi se omogućio usklađeniji plasman i promocija turističkih bogatstava, potrebno je raditi na ujednačenijem pravnom, političkom i strateškom okviru, sistematskom razvoju odgovarajuće turističke infrastrukture, moderniziranju statistike u ovoj oblasti, i višem obrazovanju kadra u

ovom sektoru u BiH. Potrebno je i iskristalizirati šta je to što može postati održivo u postojećim okolnostima. Preuzeti najbolje primjere iz prakse, koji nam pokazuju kako se neka ideja može pretočiti u projekt, provesti u praksi i trajati kao konačna struktura.

Potencijali ovog sektora su poznati, neki od zanimljivijih turistima su sinergija kulturnog i prirodnog naslijeđa u zemlji, te velika prirodna bogatstva zemlje koja joj daju konkurentnu prednost u sektoru eko turizma. Kultura planinskog gorja koja i dalje neguje tradicionalni pastirski način života predstavlja veliko bogatstvo za dalji razvoj ruralnog/seoskog turizma, te za dodavanje vrijednosti potencijalu BiH kao ekskluzivnoj destinaciji za ekoturizam. I film i glazba su međunarodno priznati zbog svog kvaliteta i privlačnosti. Kreativna industrija u BiH trebalo bi da se koristi ne samo kao sredstvo brendiranja, nego i kao katalizator za dodavanje kvaliteta pri posjeti ove zemlje.

Poznati su i problemi, međutim treba ih gledati kao izazove. Izazove kao što su; kako poboljšati statistiku, kako pojačati koordinaciju sve administracije i zakonodavstva na nivou države, kako povećati efikasnost i produktivnost institucionalnih odnosa, kako poboljšati klasifikaciju u oblasti, kako poboljšati i ujediniti promociju zajedničkog proizvoda, te konačno BiH kao cjeline.

Stupio na snagu Sporazum o zapošljavanju

Dana 1. marta ove godine stupio je na snagu Sporazum o zapošljavanju državljana Bosne i Hercegovine u Republici Sloveniji, zaključen između ove dvije države.

Sporazumom se uređuju uslovi i postupak zapošljavanja i sezonskog zapošljavanja građana BiH u R. Sloveniji, i postavljaju opšti principi regulisanja međusobnih odnosa između dvije zemlje u ovoj oblasti.

Temeljem sporazuma zaključen je i operativni protokol kojim se uređuje postupanje u vezi sa zapošljavanjem radnika migranata, elektronskom razmjenom podataka između nadležnih institucija, zaštitom podataka i rokovima provođenja postupka zapošljavanja.

Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju depozita u bankama BiH

Zastupnički dom Parlamenta BiH razmatrao je, na zahtjev Vijeća ministara BiH, Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju depozita u bankama BiH po hitnom postupku. Vijeće ministara BiH ovaj zakonski prijedlog utvrdilo je s ciljem usklađivanja sa standardima Evropske unije u ovoj oblasti i ispunjavanja obaveze BiH iz Pisma namjere zaključenog s Međunarodnim monetarnim fondom (MMF).

Izmjenama zakona uvodi se osiguranje depozita pravnih lica, te utvrđuje nastavak učesća banaka u kojima je uvedena privremena uprava u programu osiguranja depozita (dosađajne rješenje nalagalo je prekid članstva takvih banaka).

Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bankama

Nakon zaključaka oba doma Parlamenta Federacije BiH i provedene dvomjesečne javne rasprave, Federalna vlada utvrdila je Prijedlog zakona o izmjenama i dopuna-

ma Zakona o bankama, koji će biti upućen u parlamentarnu proceduru. U najvećoj mjeri su uvažene sugestije Agencije FBiH za bankarstvo i prijedlozi iz parlamentarne rasprave.

Među najznačajnijim izmjenama je definiranje indirektnog ulaganja, odnosno vlasništva u bankama, čime se pored provjera finansijske i druge podobnosti investitora u banku provjerava i finansijska i druga podobnost osnivača tog investitora.

Mikrokreditne organizacije

Tekstom Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mikrokreditnim organizacijama (MKO) uvaženi su zaključci Vlade Federacije BiH kojima se nalaže da se kroz ovaj zakon daju veće ovlasti Agenciji za bankarstvo FBiH u kontroli poslovanja MKO, radi zaštite javnog interesa i sprječavanja nezakonitih radnji. Izmjenama se propisuju ograničenja davanja kredita i obavljanja drugih transakcija osobama povezanim s MKO, jasnije precizira ko se smatra povezanim osobama, te obaveza MKO da vode registar povezanih osoba i da o tome izvješćuju Agenciju za bankarstvo, kako bi se i na ovaj način štiti- la imovina MKO.

Promjene u leasingu

Vlada FBiH utvrdila je Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o leasingu, te ga uputila u parlamentarnu proceduru. U odnosu na tekst Nacrta razmatranog u oba doma Parlamenta FBiH, kada je uređeno uspostavljenje sistema internih kontrola i interne revizijske kontrole i obavješćavanja nadležnih organa radi sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, dodatnih elemenata koje mora sadržavati ugovor o

leasingu, te odredbi vezanih za pokretanje likvidacionog postupka leasing društva, sada su izvršena dodatna pojašnjenja i preciziranja.

Željeznice FBiH

Vlada Federacije BiH je utvrdila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o finansijskoj konsolidaciji javnog preduzeća Željeznice Federacije BiH d.o.o. Sa-

rajevo za period 1. januara 2008. do 31. decembra 2012. godine, te ga uputila Parlamentu FBiH po skraćenoj proceduri. Njime se predviđa produženje roka za finansijsku konsolidaciju Željeznica FBiH do 31. decembra 2015. godine, jer postojeći zakon nije proveden, pa je dovedeno u pitanje funkcioniranje ovog cjelokupnog infrastrukturnog sistema.

Vijeće ministara BiH

Među 18 predloženih mjera za poboljšanje vanjskotrgovinskog položaja BiH su usvajanje i implementiranje odgovarajućih strateških razvojnih dokumenata, a prije svih izvozne, industrijske i agroindustrijske strategije; implementiranje preporuka za uklanjanje barijera ulaganjima; potpora izgradnji sistema navodnjavanja, osiguranja i primjene savremenih agrotehničkih mjera u poljoprivrednoj proizvodnji; ubrzanje procesa usklađivanja regulative s Evropskom unijom i implementacija već harmoniziranih propisa; pokretanje aktivnosti za zajednički nastup na trećim tržištima s drugim zemljama, prvenstveno sa zemljama iz regije; te potpora uspostavljanju geografskih oznaka za određene bosanskohercegovačke poljoprivredne proizvode, itd.

Rasprava o uslovima za investiranje na čekanju

Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH (PSBiH) je po hitnom postupku usvojio Prijedlog zakona o izmjeni i dopunama Zakona o postupku zaključivanja i izvršavanja međunarodnih ugovora.

Vijeće ministara BiH utvrdilo je Prijedlog ovog zakona s ciljem uvođenja hitne procedure i skraćivanja rokova za ratifikaciju kreditnih ugovora radi izbjegavanja finansijskih posljedica po BiH. Predloženim rješenjima propisan je hitan postupak ratifikacije međunarodnih ugovora koji se primjenjuje prilikom zaključivanja kreditnih aranžmana.

Uvode se diferencirane akcize na pivo

Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje uputio je u dalju proceduru izmjene Zakona o akcizama kojima se predviđa uvođenje diferenciranih akciza na pivo u namjeri jačanja konkurentnosti domaćih pivara.

Naime, predloženim izmjenama ovog zakona uvode se dvije stope akciza i to 0,20 KM po litru piva za pivare sa godišnjom proizvodnjom do 400.000 hektolitara i 0,25 KM po litru za pivare sa proizvodnjom iznad tog obima.

Uvođenje različitih stopa akciza odgovara svim domaćim pivarama (Banjalučkoj, Sarajevskoj, Tuzlanskoj, Bi-

hačkoj i Pivari iz Gruda), jer im je pojedinačna godišnja proizvodnja ispod propisanog razgraničenja od 400.000 hektolitara.

Prostorni plan

Vlada FBiH je utvrdila Prijedlog prostornog plana Federacije BiH (PPFBiH) za period 2008 - 2028. godina i uputila Parlamentu FBiH na usvajanje. Prostorni plan je obavezujući dokument za reguliranje odnosa prostornog uređenja na teritoriji FBiH, a Odlukom koja je njegov sastavni dio, utvrđuju se uslovi korištenja, uređenja, izgradnje i zaštite prostora i definira način njegove realizacije.

Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o cestama

Federalna vlada je utvrdila, te Parlamentu FBiH uputila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o cestama. Na ovaj se način racionalizira broj članova nadzor-

nih odbora upravitelja cesta i pojednostavljuje procedura njihovog izbora. Također, njihovo imenovanje se usaglašava se Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima u FBiH, čime se osigurava mogućnost izbora stručnih osoba, te zastupljenost konstitutivnih naroda.

Podrška sajmovima od 150.000 KM

Vijeće ministara BiH donijelo je Odluku o kriteriji-

ma za raspodjelu tekućih grantova odobrenih Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH za potporu sajamskim manifestacijama u zemlji i inozemstvu u 2013. godinu.

Ovom odlukom utvrđuju se uvjeti, kriteriji i način raspodjele grant sredstava namijenjenih za sajamske manifestacije u zemlji u iznosu od 100.000,00 KM i inozemstvu u iznosu od 50.000,00 KM, a koja su utvrđena proračunom institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2013.

Pravo na dodjelu sredstava za potporu sajamskim manifestacijama u zemlji imaju organizatori sajamskih manifestacija koji ispunjavaju sljedeće uvjete: da imaju višegodišnje iskustvo u organiziranju sajmova, da sajamska manifestacija ima međunarodni karakter, te da dostave pismenu izjavu da će razmjerno dobivenim sredstvima umanjiti troškove učešća domaćim kompanijama.

Prijedlog strategije razvoja industrije tekstila, odjeće, kože i obuće za razdoblje od 2013. do 2023. godine

Vlada Federacije BiH utvrdila je i Parlamentu na usvajanje uputila Prijedlog strategije razvoja industrije tekstila, odjeće, kože i obuće za razdoblje od 2013. do 2023.

godine, te zadužila Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije da, u roku od 60 dana, izradi i dostavi na usvajanje Prijedlog akcijskog plana za njenu realizaciju.

Strategija ima za cilj isticanje općih karakteristika i probleme sa kojima se suočava industrija tekstila, odjeće, kože i obuće u FBiH, ali i da odredi nakanu države u ovoj oblasti, predloži mjere i aktivnosti koje treba poduzeti kako bi svako gospodarsko društvo ili pojedinac znali kako treba raditi, s težnjom za konačan oporavak ove industrijske grane.

Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnivanju kompanije za prijenos električne energije u BiH

Vijeće ministara BiH zadužilo je Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa da, u skladu s pribavljenim mišljenjima i predloženim redoslijedom aktivnosti, pripremi Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnivanju kompanije za prijenos električne energije u BiH i da ga u što kraćem roku dostavi na razmatranje Vijeću ministara BiH.

Prijedlog zakona o dopuni Zakona o sistemu indirektnog oprezivanja u BiH

Zastupnički dom Parlamenta BiH usvojio je po hitnom postupku, Prijedlog zakona o dopuni Zakona o sistemu indirektnog oprezivanja u BiH, koji se odnosi na mandat operativnih rukovodioca u Upravi za indirektno oporezivanje (UIO). Suština dopune pomenutog zakona odnosi se na ograničavanje mandata operativnih rukovodioca u UIO na četiri godine, uz mogućnost još jednog izbora na četiri godine, koliko traje i mandat direktora Uprave koji ih postavlja i razrješava s pomenute pozicije.

Zakon o zaštiti žirana

Predstavnički dom Parlamenta FBiH utvrdio je Zakon o zaštiti žirana u FBiH.

Pripremila: Mira Idrizović, m.idrizovic@kfbih.com

Pregled uvoza N/D U Federaciji BiH Za period I – III mjeseca 2013. godine

Federalno ministarstvo trgovine je u skladu sa Zako-

nom o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave isključivo nadležno za oblast trgovine. U okviru svoje nadležnosti, između ostalog, prati snabdijevanje tržišta naftnim derivatima (u daljem tekstu: n/d) po uvoznicima, vrsti, količini i zemlji uvoza n/d, kao i nabavku n/d u Federaciji BiH i iz Republike Srpske.

U periodu od I–III mjeseca 2013.godine na području Federacije BiH uvezeno je **132.917 t** n/d što je za oko **1,42 %** više nego u istom periodu prošle godine kada je uvezeno **131.056 t** n/d. Najviše n/d je uvezeno iz Hrvatske **96.628 t (72,70 %)**, zatim slijedi Italija **21.067 t (15,85 %)**, Mađarska **8.276 t (6,22 %)** itd.

Uvoznik	tona	%
Holdina d.o.o. Sarajevo	102.394	77,04 %
Petrol BH Oil Comp. Sar.	18.548	13,95 %
Hifa-Oil d.o.o. Tešanj	4.858	3,65 %
OMV BH d.o.o. Sarajevo	2.038	1,53 %

U priloženoj Tabeli 1 prikazan je udio najvećih uvoznika n/d u ukupnom uvozu

na području Federacije BiH za period od I – III mjeseca 2013.godine.

Uvidom u procentualno učešće firmi u uvozu, evidentno je da samo četiri firme participiraju u cjelokupnom uvozu sa 96,17%, i pored liberalizacije uvoza u Bosni i Hercegovini i velikog broja kompanija koje se bave prometom nafte i naftnih derivata.

Podaci o uvozu naftnih derivata u F BiH su dio prometovanih količina naftnih derivata na području ovog entiteta. Potpuni podaci o prometovanim količinama čini zbir uvezenih količina naftnih derivata u Federaciju BiH iz drugih zemalja i derivata nabavljenih u rafineriji u Bosanskom Brodu.

Pregled nabavljenih količina n/d iz Republike Srpske u periodu od I–III mjeseca 2013.godine

VRSTA DERIVATA	Pregled nabavljenih količ.n/d u periodu od I-III mjeseca 2013.
BMB-98	153
BMB-95	7.367
MG	0
Petrol.	0
Euro.diz.	28.945
Luel	12.239
Mazut	432
TNP	404
Bitum.	95
Drugi proiz.	44
UKUPNO:	49.679

U Tabeli 2. je dat Pregled nabavljenih količina n/d iz Republike Srpske.

U periodu od I – III mjeseca 2013.godine iz Rafinerije Bosanski Brod ili drugog dobavljača iz RS ukupno je

nabavljeno **49.679 tona n/d** što je za oko **27,67 %** više u odnosu na isti period prošle godine.

Najviše n/d je nabavljeno od Optima Grupa d.o.o. Banja Luka i to oko **91,97 % (45.688 t)** dok su ostale količine naftnih derivata nabavljene od firme Reunion d.o.o. Banja Luka, Super Petrol Banja Luka, Niskogradnja d.o.o. Laktaši, Alfa Global Brčko i direktno iz Rafinerije Bosanski Brod.

**STATISTIKA ROBNE RAZMJENE
BiH SA INOSTRASTVOM,**

januar - april 2013. godine

Pokrivenost uvoza izvozom 57,9%

U periodu I-IV 2013. godine izvoz je iznosio 2 milijarde 723 miliona KM, što je za 12,5% više nego u istom

periodu 2012.godine, dok je uvoz iznosio 4 milijarde 704 miliona KM, što je za 0,4% manje nego u istom periodu prethodne godine. Pokrivenost uvoza izvozom je iznosila 57,9%, dok je vanjskotrgovački robni deficit iznosio 1 milijardu 981 milion KM.

Izvoz u zemlje CEFTA je iznosio 780 miliona KM, što je za 7,2% više nego u istom periodu 2012.godine, dok je uvoz iznosio 1 milijardu 44 miliona KM, što je za 9,4% manje nego u istom periodu prethodne godine. Pokrivenost uvoza izvozom je iznosila 74,8%. Izvoz u zemlje EU je iznosio 1 milijardu 628 miliona KM, što je za 10,5% više nego u istom periodu 2012.godine, dok je uvoz iznosio 2 milijarde 226 miliona KM, što je za 0,8% više nego u istom periodu prethodne godine. Pokrivenost uvoza izvozom je iznosila 73,1%.

ROBNA RAZMJENA FBiH SA INOZEMSTVOM

januar - april 2013. godine

Ukupni porast cijena za 4,00 %

Prema podacima za prvo tromjesečje 2013. došlo je do ukupnog porasta izvoznih cijena u Federaciji BiH za 4,0% i do ukupnog porasta uvoznih cijena za 9,0% u odnosu na bazu

2010. godinu.

Posmatrano po područjima klasifikacije djelatnosti KD BiH 2010 u prvom tromjesečju 2013. ostvaren je porast izvoznih cijena u području A „Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo“ od 13,3%, porast izvoznih cijena u području B „Vađenje ruda i kamena“ od 16,6% i porast izvoznih cijena u području C „Preraživačka industrija“ od 3,8%.

U istom periodu ostvaren je porast uvoznih cijena u području A „Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo“ od 19,5%, pad uvoznih cijena u području B „Vađenje ruda i kamena“ od 2,6% i porast uvoznih cijena u području C „Preraživačka industrija“ od 9,7%.

Posmatrano po sektorima SMTK koji su najviše zastupljeni u izvozu i uvozu Federacije BiH u prvom tromjesečju 2013. ostvaren je porast izvoznih cijena od 9,3% u sektoru 2 „Sirove materije nejestive, osim goriva“, pad izvoznih cijena od 7,8% u sektoru 3 „Mineralna goriva, maziva i srodni proizvodi“, porast izvoznih cijena od 1,6% u sektoru 6 „Industrijski proizvodi, razvrstani uglavnom po vrsti sirovina“ i pad izvoznih cijena od 1,7% u sektoru 7 „Mašine / strojevi i transportna sredstva“.

U istom periodu ostvaren je porast uvoznih cijena od 9,1% u sektoru 2 „Sirove materije nejestive, osim goriva“, porast uvoznih cijena od 18,5% u sektoru 3 „Mineralna goriva, maziva i srodni proizvodi“, porast uvoznih cijena od 5,4% u sektoru 6 „Industrijski proizvodi, razvrstani uglavnom po vrsti sirovina“ i porast uvoznih cijena od 2,3% u sektoru 7 „Mašine / strojevi i transportna sredstva“.

NAJPOŽELJNIJI POSLODAVAC 2013.
PO IZBORU POSJETITELJA POSAO.BA PORTALA

Dodijeljena priznanja najpoželjnijim poslodavcima u BiH u 2013. godini

Kompanija Development studio je u Domu Armije BiH u Sarajevu šesti put zaredom dodijelila priznanja kompanijama koje su u istraživanju portala Posao.ba izabrane za najpoželjnije poslodavce u BiH u 2013. godini.

Ukupno **12.590 ispitanika** iz svih dijelova BiH nominovale je više od 280 kompanija, od čega je odabrano top **100 kompanija** koje su osvojile najveći broj glasova. Na svečanoj ceremoniji kojoj je prisustvovalo 150 gostiju, predstavnika poslovne zajednice i međunarodnih organizacija, uručena su priznanja najpoželjnijim poslodavcima koje su ispitanici istraživanja portala Posao.ba naveli kao kompanije za koje bi najviše voljeli raditi.

Za Najpoželjnijeg poslodavca u BiH u 2013. godini, odabrana je kompanija **DM Drogerie Markt**.

Na drugo mjesto se plasirala **Coca-Cola HBC B-H**, dok je treće mjesto zauzela **Al Jazeera Balkans**.

U prvih deset najpoželjnijih poslodavaca u ovoj godini plasirali su se **Raiffeisen Bank, Microsoft BiH, Violeta, Authority Partners Inc, UniCredit Bank, ASA Group i Philip Morris**.

Zbog neznatne razlike u glasovima, poslodavci koji su se plasirali od 11. do 30. mjesta svrstani su u kategorije čiji je kriterij za formiranje bila djelatnost kompanija. U okviru pojedinačnih kategorija su prvoplasirane kompanije koje su u okviru sektora imale najveći broj glasova.

Najpoželjniji poslodavac u **Proizvodno-prodajnom sektoru** je Prevent BH, dok su se među najbolje u sektoru plasirali i Alma Ras, Hifa Group, Meggle Mljekara i Ledo. U **Finansijskom sektoru** najpoželjniji poslodavac je Bosna Bank International, a u okviru sektora plasirale su se Sparkasse Bank, Hypo Alpe-Adria-Bank, Sberbank BH i Intesa Sanpaolo Bank. BH Telecom je najpoželjniji poslodavac u kategoriji **Javnih kompanija**, a u okviru sektora su se plasirali i Fabrika Duhana Sarajevo, m:tel, Bosnalijek i HT Eronet. Kompanija Konzum je prvoplasirana u sektoru **FMCG**, a u sektoru su se kao najpoželjniji poslodavci također plasirali i Kraš, Mercator, Orbico i FIS. U sektoru **Informatika i telekomunikacije** kao najpoželjniji poslodavac je odabran Siemens, a u top pet u sektoru su se plasirali i Logosoft, telemach, Lanaco i ComTrade. U okviru sektora **Far-**

macija prvoplasirana je kompanija GlaxoSmithKline, a među najpoželjnije u sektoru su se plasirali i Farmavita, Senofi-Aventis, Pfizer i Roche.

Sigurnost i redovna plata najznačajniji faktor pri odabiru

Istraživanje je pokazalo da su ispitanima najvažniji faktori atraktivnosti kompanije, sigurnost i redovna plata te visina plate i beneficije (72%). Kao drugi faktor za odlučivanje ispitanici su navodili mogućnost napredovanja (64%), a potom i visinu plate i dodatne beneficije (51%).

Projekat Najpoželjniji poslodavac pokrenut je 2007. godine, kada je portal Posao.ba organizirao prvo istraživanje koje pruža uvid u percepciju bh. građana o kompanijama kao poslodavcima, te daje uvid u to koji to faktori utječu na njihovu percepciju. Svi podaci o najpoželjnijim poslodavcima su dostupni na www.poslodavac.ba

Događaj su medijski podržali TV1, Radio Stari Grad i Radio Antena Sarajevo, magazin Gracija, Business Magazin i portal Klix.ba.

HALAL je realna perspektiva za jačanje domaćeg tržišta

Cilj ovog foruma je da na jednom mjestu okupi predstavnike halal proizvoda iz BiH i regije, te da ih poveže sa svjetskim firmama na halal tržištu

U periodu od 15. do 17. maja u centru Skenderija održan je prvi forum i sajam halal industrije u BiH. Proizvode na sajmu izlagalo je oko 30 proizvođača iz BiH, Makedonije, Srbije i Hrvatske, dok je Forum bio prilika da se javnost pobliže upozna sa principima na kojima se temelji halal industrija.

Predsjednik Organizacionog odbora foruma Seid Ali-begović istakao je da SAHAF predstavlja jedinstven događaj koji na jednom mjestu okuplja proizvođače halal proizvoda, a cilj mu je povezati ih sa velikim firmama u svijetu na halal tržištu.

U BiH se halal sistem i halal industrija razvijaju još od 2006. godine, podsjetio je Amir Sakić, direktor Agencije za certificiranje halal kvalitete, te dodao da su u proteklom periodu postignuti značajni rezultati, kao i da broj potrošača halal proizvoda u BiH, ali i regiji, neprestano raste. Stoga ne čudi da je upravo na ovom forumu predstavljena i inicijativa za osnivanje Udruženja musliman-

PRVI MEĐUNARODNI HALAL SAJAM I FORUM FIRST INTERNATIONAL HALAL FAIR AND FORUM

skih potrošača Balkana. Ovo udruženje će, u suradnji sa Agencijom za Halal certificiranje, te institucijama islamske i naučne zajednice, pokušati dati odgovor na dvojni koncept halala - dozvoljenog i tajjiba – kvalitetnog, zdravog, organskog, te na taj način pomoći potrošačima da se lakše snađu i prepoznaju halal proizvode na tržištu, kazao je, između ostalog, prilikom prezentacije Osman Softić, jedan od pokretača ove inicijative.

Kvalitetna strategija

Zatvaranju Forumu prisustvovao je i Bakir Izetbegović, član Predsjedništva BiH, kojem je od organizatora foruma dodijeljena zahvalnica za učešće u pokroviteljstvu. U obraćanju Izetbegović je istakao da ovaj sajam i forum predstavljaju šansu za BiH da se uključi na rastuće tržište halal proizvoda.

RAPIDAN RAST HALAL INDUSTRIJE U REGIJI

BiH je 2006. godine otvorila svoje tržište za halal proizvode, i to na bazi usvojenog HALAL standarda. Tako od te godine, otkad se razvija tržište halal industrije u regiji JI Evrope, zabilježen je rapidan rast halal proizvoda, kako u sve većem broju preduzeća koja su dobila HALAL certifikat, do sada oko 150 kompanija, tako i po veličini prometa koji iznosi blizu 550 miliona eura. U periodu 2006 - 2012. godina prosječna stopa rasta halal tržišta u regiji iznosi visokih 30 do 40 %, razlikuje se od godine do godine, a rast se ostvaruje i u vrijeme trajuce globalne recesije.

To tržište će se sigurno i dalje razvijati i to je velika šansa za bh. poljoprivredu - rekao je Izetbegović i naglasio je i da je prednost ovog sajma pružanje mogućnosti da se na halal način ne samo hrani, nego i živi. - Halal hrana je najzdravija hrana kod koje je svaki segment proizvodnje provjeren, ali halal nije samo hrana, već i način života, u što spadaju i halal bankarstvo, te halal odnosi među ljudima, kazao je, između ostalog, Izetbegović, te izrazio želju da SAHAF forum postane jednako značajan za BiH i regiju, kao što je to već postao Sarajevo Biznis Forum.

Također je istakao da je period globalne ekonomske krize najbolji pokazatelj kvaliteta poslovanja na halal principima, kazavši kako zemlje koje su poslovale po njima nisu imale probleme, prvenstveno u bankarskom sektoru koji je u zapadnim zemljama najviše pogođen.

Halal je kvalitetna strategija i kao takva predstavlja realnu perspektivu za jačanje domaćeg tržišta, ali i izvoz na inostrana tržišta. S obzirom da je BiH izložena krajnjoj vanjskotrgovinskoj liberalizaciji, na našem tržištu je prisutna izrazita ovisnost o uvoznim proizvodima, pa čak i onim proizvodima koji se proizvode ili se mogu proizvoditi u BiH. Stoga, imajući u vidu kulturološko-zdravstveni kvalitet i tržišnu diferenciranost halal proizvoda, a naročito u proizvodnji hrane, halal može značajno doprinijeti smanjenju vanjskotrgovinskog deficita i osnažiti ekonomski razvoj. Iz tog razloga, kako je kazao direktor agencije za certificiranje halal proizvoda, neophodno je osigurati institucionalnu podršku za halal industriju, podržati razvoj neophodnog poslovnog okruženja, te na državnom nivou u strategiju ekonomskog upravljanja inkorporirati i halal proizvode i tržište.

Organizatori su istakli i da su učesnici foruma saglasni da je organiziranje SAHAF foruma i sajma opravdano, te da podržavaju nastojanje da se tradicionalno, jednom godišnje, nastavi sa ovakvim vidom promocije halal industrije u našoj zemlji.

Medžida Čajlaković Kulanić

Uspješno predstavljanje na ovogodišnjem Novosadskom sajmu

Zlato za "bosanski sudžuk" mesne industrije "Brajlović" i dvije medalje za Menprom

Međunarodni poljoprivredni sajam u Novom Sadu najveći je i najposjećeniji sajam na prostorima bivše države. Poznat je i po tom, što mnoge mesne industrije tradicionalno prijavljuju veliki broj artikala za ocjenjivanje kvaliteta proizvoda

Mesna industrija Menprom se sa 80. međunarodnog poljoprivrednog sajma u Novom Sadu vratila bogatija za još dvije medalje koje je osvojila za svoje konzervirane proizvode. Goveđi narezak Premi osvojio je zlatnu, a kokošija pašteta Pollo bronzanu medalju. Ova dva proizvoda Menproma dobila su nagradu u kategoriji ocjenjivanja kvaliteta u robnoj grupi "Meso i proizvodi od mesa".

Ovim priznanjima se nastavlja tradicija osvajanja medalja za kvalitet proizvoda kompanije Menprom, koja je iz prethodnih godina nosilac: zlata za pileći parizer Pollo, bronzne za pileću hrenovku Pollo, zlata za Premi bosanski pršut i srebra za Premi goveđi kulen.

- Značaj osvojenih medalja je još veći s obzirom da se radi o novim proizvodima koji su na tržištu prisutni tek od januara ove godine, a već smo uspjeli dostići vrhunski kvalitet, koji je, osim od naših potrošača, dobio i potvrdu na jednom od najjačih regionalnih sajmova poljoprivrede

kao što je Novosadski sajam. Ovakva priznanja pokazuju da se uporan rad i rad na kvalitetu proizvoda, od čega mi u Menpromu ne odustajemo ni u vrijeme kada se na tržištu nudi sve i svašta, ipak isplati, stoji u saopćenju iz firme Menpromg Tuzla.

Osim Memproma i bh. mesna industrija "Brajlović" je, također u istoj kategoriji ocjenjivanja proizvoda, dobila zlatnu medalju za artikal "bosanski sudžuk Brajlović 300 g", te bronzanu medalju za artikal "wiener 300 g", objavljeno je na portalu www.kupujmodomace.ba.

- Međunarodni poljoprivredni sajam u Novom Sadu najveći je i najposjećeniji sajam na prostorima bivše države. Poznat je i po tome što mnoge mesne industrije tradicionalno prijavljuju veliki broj artikala za ocjenjivanje kvaliteta proizvoda. Stoga nam uručena priznanja predstavljaju ogromnu podršku u daljem razvoju naše kompanije, posebno kada je u pitanju izvoz u zemlje okruženja, poručuju iz Mesne industrije "Brajlović".

Od 1. srpnja pooštrene mjere

Ulazak Republiku Hrvatske u Europsku uniju 1. srpnja ove godine građanima BiH, posebno onima koji ljetuju u ovoj zemlji, zadaje glavobolje, s obzirom na to da je Granična policija R. Hrvatske već počela s primjenom pravila EU na granicama.

Tako su građani suočeni s pooštrenim kontrolama. Posebno upozorenje za građane BiH jest da od 1. srpnja, hranu, osim sendviča za dnevnu upotrebu, u RH uopće ne mogu unijeti.

Tako da će građani BiH koji ponesu veću količinu hrane, npr. više litara mlijeka, kilogram mesa i slično, riskirati da im se ista oduzme na granici. Sudeći po dosadašnjim

iskustvima, ne treba sumnjati da će granična policija ispoštovati sva pravila i oduzimati hranu koju građani BiH nose na odmor. Dakle, nikakvi proizvodi mesnog i mliječnog podrijetla se neće moći prenositi preko granice.

Za razliku od građana Bosne i Hercegovine, državljani koji dolaze iz zemalja Europske unije bez veterinarskih pregleda mogu unijeti meso, mlijeko, mesne i mliječne proizvode, do 10 kg po putniku.

Što se tiče medikamenata, putnici mogu za osobne potrebe unositi lijekove u količinama nužnim za liječenje najduže mjesec i to na temelju doktorske dokumentacije koja sadrži i povijest bolesti.

OBAVJEŠTENJE ZA SVE PRIJEVOZNIKE U BOSNI I HERCEGOVINI

Počev od 01. jula 2013. godine u Mađarskoj se uvodi novi sistem elektronske putarine za kamione teže od 3,5 tona, proporcionalno sa dužinom puta.

Izvorni tekst informacije možete pročitati na web stranici Privredne/ Gospodarske komore Federacije BiH – Aktualnosti – www.kfbih.com.